

Нобэ Урысей печатым и махуэщ

ФИФИ ФЫМЫГЭПУД, ФИ ИЕЙ ФЫМЫГЭПЩКІУ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪР

1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКИ
АДЫГСКОЕ СЛОВО

ПСАМЪЭ

№3 (24.597) • 2024 гъэм щышылэм (январым) и 13, щэбэт • Тхэмахуэм щэ къыдоки • И уасэр зы тумэнщ

КЪБР-М И ІЭТАЩХЪЭР УРЫСЕЙ ПЕЧАТЫМ И МАХУЭМКІЭ ІЭНАТІЭМ ПЭРЫТХЭМ ЗЭРЕХЪУЭХЪУР

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и цыхубэ хыбарегъащІэ ІэнатІэм и лэжыаклэуэхуэ, лэжыгъэм и ветеранхуэ пщІэ зыхуэсщІэх!

Сигуми си псыми къабгъэдэкІыу сынывохуэхуэ Урысей печатым и махуэмкІэ!

А махуэщым зэрешалІэ жылагуэу гупсысэр зыуэсщІ, властымрэ цыхубэмрэ зэпызыщІэ ІэщІагъэлІхэр. Къэбэрдей-Балъкъэрим и хыбарегъащІэ ІэнатІэм щызэфІах Іуэху зехъэкІэм и

мардэхэщ республикэм къыщыхуэ Іуэхугуэхэр, журналист щэным тету, пэжыр, зауагъэр я лэабжыу икІи и цэзум жылагуэу хэущІыу щыщІыныр.

Мы лээхъэнэм дэ дыхтщ хыбарегъащІэ ІэнатІэхэми я зэпэщІуэвэныгъэм. Абы къыхэкІыу хыбарегъащІэ ІэнатІэхэм я лэжыаклэуэхэм гулытэ хэха хуащІын хуейщ жылагуэу гупсысэр убзыхуным, хэкупсэ зэпІэзэрытыныгъэр щытепщэу щытыным, республи-

кэм ис лэпкъхэм къадекІуэкІ щэнхабзэр, хабзэхэр сакъыу хуэмэным. Мыхъэнэшхуэ иІэщ дэтхэнэ цыхуми и деж социальнэ ІэнатІэм, экономикэм щекІуэкІ Іуэхугуэхэр, нэхыщхъэрэщІ, Къэбэрдей-Балъкъэрим и цыху пажэхэм, абыхэм зыІэрагъэхэ ехуІлэныгъэхэм ятеухуа хыбархэр нэхъэсыным.

Си фІэщ мэхуэ дэтхэнэ журналист-ри а Іуэхугуэхэр зэфІэхынми и пщэрыл къалэнхэр гъээщІэным епха

псоми жэуаплыныгъэ лъагэ зыхищІэу зэрыпэрытыр.

Сыхуейщ гурэ псэкІэ фыщІэ фхуэсщІыну вбгъэдэл Іэзагъым, журналист ІэщІагъэм фызэрыхуэпэжым папщІэ. Щэч къытесхъэркъым жылагуэмрэ зэманымрэ къыфхуагъэуэв къалэнхэр дпэкІи екІуу, къызыхуэтыншэу зэрызэфІэхынум.

Си гуапэщ узыншагъэ быдэ, зэпэщыныгъэ, творческэ жыджэрагъэр ехуІлэныгъэщІэхэмрэ фІлэну.

УФ-м нобэ шагъэлъапІэ Урысей печатым и махуэр. 1703 гъэм щышылэм и 13-м дунейм къытэхъауэ щытащ «Ведомости» фІэщыгъэр зІа япэ урысей газетыр, абы шыгъуэ тетыгуэр зыІыгъа Пётр Езанэм и унафэм ипкъ иткІэ. Іулыджышхуэ зыбгъэдэлъа а Іэтащхэм зэриубзыхуамкІэ, газетым и къалэн нэхыщхъэхэм ящыщт лэз быдэкІэ уву хуежъа къэралым щекІуэкІ зэхуэзкІыныгъэхэр цыхубэм я деж ныхъэсыныр, Урысей къэралыгъуэм игуэу лэзшагъыр нэхри щІэзыгъэбыдэ ІэмалыфІу щытыныр.

Абы лъандэрэ блэкІа илэз-сищэхэм, дауи, гъащІэми къэралым и хуэзкІэми зэхуэзкІыныгъэ куухэр щекІуэкІащ. Пащтыхыгъуэм къыкІри, ди къэралыр совет псэукІэм хуэІуащ, ари зэтэхэхэжри, Урысей Федерациэр зи щхъэ хушытыж щыналъэ хуащ. СССР-м и лээхъэнэм Совет печатым и махуэр дгъэлъапІэу щытащ накъыгъэм и 5-м (1912 гъэм и апхуэдэ махуэм къыдэкІлауэ щытащ «Правда» большевик газетым и япэ номерыр). ПІэщІыгъуэ блэкІам и 90 гъэхэм къэралым къыщыхуэа зэхуэзкІыныгъэхэм япкъ иткІэ, ар траухуэжаш щышылэм и 13-м икІи Урысей печатым и махуэ фІэщыгъэр игуэзтыжаш.

Апхуэдэ тхыдэ, экономикэ, политикэ къэхуэкІащІэхэм, зэхуэзкІыныгъэхэм емылгытауэ, печатым и ІэнатІэм и ІэщІагъэлІхэм къалэщІылъ къалэным зымыхуэжыу йокІуэкІ. Пэжу, купщІафІэу, гъэхуауэ абыхэм сыт шыгъуи къагъэлъагъуэ гъащІэм и лэныкыуэ псоми щекІуэкІ лэжыгъэхэр, Іуэху зехъэкІэ мардэщІэхэр, жылагуэу хэущІыу щащІ зыужыныгъэмрэ зэпэщыныгъэмрэ уахуэзышэ хэкІыпІэхэр. Псом хуэдэжкъым дызэрыт лээхъэнэ къызэрымыкІуэм журналистхэм я псалъэм иІэ мыхъэнэр. Псалъэм и къарур къагъэсэбэпу, абыхэм яубзыхуф цыхубэм я гупсысэр. Печатым «епІланэ власткІэ» щІеджэри аращ - жылагуэу мыхъэнэшхуэ щІлэщІи.

Нобэ, Интернетым хуабжыу зыщІуужъа лээхъэнэм, тхылъымпІэкІэ традзэ газетхэмрэ журналхэмрэ иджыри щІэупщІэшхуэ яІэщ. Лэпкъ журналистикэм и лэжыаклэуэхэр хушІокъу газетхэм я сыт хуэдэ къыдэкІыгъуэхэми я зэфІэкІ халъхъэну. Къэрал унафэхэр, къэхуэкІащІэхэмрэ Іуэхугуэу зэмылІэужыгъуэхэмрэ

Пэжу, купщІафІэу, гъэхуауэ

ятещІыхъа хыбархэр, цыху пэрытхэм, нэхыжыкІыгъэхэмрэ къытщІэхуэу щІэблэмрэ ятеухуа тхыгъэхэр жылагуэу щызэлъэщІысыным дапщэщІи хушІокъу.

ХыбарегъащІэ ІэнатІэм хэІэлу пэрыт апхуэдэ ІэщІагъэлІхэм я цІэхэр фыкІэ къралуэ мы махуэхэм. Щышылэм и 12-м апхуэдэ гуфІэгъуэ зэлущІэ къыщызэрагъэпэщаш Налшык дэт Киноконцерт гъэлъэгъуапІэм, Къэбэрдей-Балъкъэрим и журналистхэм я махуэшхуэр хуагъэлъапІэу. ГуфІэгъуэ пшыхым кърихъэллат КЪБР-м и Парламентым, Правительствэм, министерствэ зэмылІэужыгъуэхэм я ІыкІуэхэр, жылагуэу лэжыаклэуэхэр, лэпкъ журналистикэм и ветеранхэр, нобэ а ІэнатІэр езыхэкІ лэжыаклэуэхэр: журналистхэр, редакторхэр, корректорхэр, газетым и теллгъэр зыщІхэр, нэгъуэщІхэри - республикэм къыщыхуэ Іуэхугуэхэр, зэхуэзкІыныгъэфІхэр, СВО-м хэт ди щІалэ хахуэхэр къызэрыщ тхыгъэхэр, сурэтхэр жылагуэхэм нэры-

Сурэтхэр Къарей Элинэ трихаш.

лэагъуэ ящызыщІхэр.

Зэхуэсыр езыгъэкІуэкІа Аттаев Азнор къызэхуэсахэм фІэхуэс псалъэкІэ зауигъазэри, псалъапІэр япэу хуит хушІлащ КЪБР-м и

Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Хъубий Марат. Къэрал къулыкъушІэр гуапэу ехуэхуащ гуфІэгъуэу кърихъэллэхэм.

- ХыбарегъащІэ ІэнатІэр, пе-

чатыр жылагуэу мыхъэнэшхуэ щызілэ ІэнатІэщ. Ар мэуу властымрэ цыхубэмрэ зэпызыщІэ Іэмал гъузэдэжэу. Журналистхэращ жылагуэу ялэзыгъэлэсыр властым и ІэнатІэхэм зэфІах лэжыгъэхэр, псэуныгъэм, гъащІэм игуэу зыужыныгъэр, къапэщІылъ къалэнхэмрэ къэкІуэнулэу хуалэ мурадхэмрэ, - къыхыгъэщаш абы. - КъынэмыщІауэ, анадэлъхубзэхэмкІэ ди щыналъэм къыщыдэкІ газетхэм апхуэдэуи ягъэзашІэ лэпкъпсо мыхъэнэ зІэ къалэнхэри. Ахэр хуолажэ Къэбэрдей-Балъкъэрим щыпсэу лэпкъхэм я бзэхэр хуэмэным, абыхэм зегъэужыныным, егъэфІэкІуэным. Журналист, печать ІэнатІэм пэрыт псоми си гуапэу сынывохуэхуэ фІ ІэщІагъэм епха махуэшхуэмкІэ. ЕхуІлэныгъэщІэхэр зэвгъэхуэІлэу, ди республикэм и зэпэщыныгъэмрэ зыужыныгъэмрэ яхуэгъэпса мурадыщІэхэр фІлэу, узыншэу куэдэры фылэжьэну.

(КІаухыр 2-нэ нап.)

Я квалэнхэм ехьулэу

КЪБР-м и лэжаклуэхэм ехьуэхуаш абыхэм я лэцлагэм епха махуэмкля.

«КЪЭБЭРДЕЙ-Балькээр Республикэм и прокуратурэм и лэжаклуэхэм, ветеранху пщлэ зыхуэтцлэхэ! Си гум кыбгьэдэклиу сынывохьэхуе фи лэцлагэмкля вгьэлпаплэ гуфлэгьуэмкля, - дыкышоджэ хьуэхум. – Ди хэкум и кьэрал ухуэклэм мыхьэнэшхуэ дьидэ шьыилэ лыхьэхэм ящыц прокуратурэм хьарзынэу егьэзащлэ и кьалэн льяплэр – законыр ялэ игьэщыным и хьбээр быдэу пхегьэклэ, ди кьэралым и льябжьэр быдэу шытыныр зрегьэхуэплэ, хуитыныгьэхэмрэ заухагьэмрэ я кьарур кьегьэсэбэп.

Къэбэрдэ-Балькээр Республикэм и прокуратурэм ди гьашцлэм и лэнатлэ псоми шигьэзащлэ кьалэнэр кыпхуэмылгытэн хуэдизу инш. Абы хэлхьэныгьэхуэ хуэщл хьбээр гьэбыдэным, цыхухэм я хуитыныгьэхэм кьашьэщыжыным, хьбээм тет икли демократиер зи льябжьэ кьэра-

лым зегьэужыным теухуа лэжыгьэм. Шхьэхуэу кыхэзгьэбелджылыкыныу сыхуейц экстремизмэмрэ коррупцэмрэ ялэщлэтыным, бюджет мылькхэр кызырагьэсэбэпыр кля-лыплыныгьэ тклиым шлэгьэувэным, пенсионерхэм, ныкьуэдкыуэхэм, сабий зеиншэхэм, икли, дауи, зауэллэхэм, дэз кьулыкьум ираджахэм, езыхэм яфлэфлу дэклахэм я хуитыныгьэхэр хумэным хуэунэтлауэ ээфлэвгьэклэхэр. Си гум кыбгьэдэклиу фышцлэ фхузошлэ фи квалэнхэр хьэлэлэу зэрывгьэзащлэм, фи лэцлагэм кууэу зэрыхэфщыкылым, луэхум тклиуэ фызырыгьэдэтым папщлэ. Си флэщ мэхуэ кьэралымрэ жылагьуэмрэ я сьбэп зыхэлхэр дяпэкли быдэу зэрыфхумэнур, хьбээхэр тэмэму зэрагьэзащлэм тклиуэ фызырыклятылпынур. Си гуапэщ узыншагьэ быдэ, фыгьуэ филэну, республикэмрэ ди хэкумрэ яхуэлэжьэн луэхум ехьулэныгьэхэр кышыфхьыну» - кышыгьэлэгуаш республикэм и лэцлагэм прокуратурэм и лэжаклуэхэм зэрызахуигьазэм.

Зэгухьэныгьэм хэтхэм я бжыгьэм хохьуэ

Печатым и унэм дыгьуэасэ шьызэхэттащ КЪБР-м и Журналистхэм я зэгухьэныгьэм и Правленэм и зэхуэс. Ар иригьэклэуэклэ абы и тхьэмэдэ Жыласэ Заурбэч.

ЗЭУШЦЭМ шытепсэлъыхьаш кьалэпщыл кьалэнхэм, я мурадхэм, зэман гьунэгьум зэфлагьэклиу лэжыгьэхэм. Апхуэдэуи республикэм и Журналистхэм я зэгухьэныгьэм хьхьэнэ хуейуэ лэлу тхылкля закьхуэзыгьэзащлэм я кандидатурэхэм хэлпэаш. Правленэм хэтхэр зэдэрэзыуэ, Урысей печатым и махуэм ири-

хьэллэу, КЪБР-м и Журналистхэм я союзым цыхуих хагьэхьаш. Абыхэм ящыц дэтхэнэри журналист лэжыгьэм хьарзынэу хашдыкыу, зыпэрыт лэнатлэм ээфлэклэхэр кышцагьэлэгуэу апхуэдэщ.

Республикэм и Журналистхэм я зэгухьэныгьэм а махуэм хагьэхьаш «Адыгэ псалъэ» газетым илэс куэдкля шьылэжэ Тэнац Анатола, а газетым и корреспондент Табыщ Мурат, «Маяк-07» газетым и корреспондент Кьандэхуэ Изабеллэ, «Къэбэрдэ-Балькээр» ВТК-м и лэжаклуэ Пэж Рустам, «Прохладненские известия» газе-

тым и корреспондент нэхьыжэ Гаджиевэ Севиль, «Адыгэ псалъэ» газетым штатым хэмьыт и лэжаклуэ Махуэллэ Беслээн сымэ.

Мы зэманым ирихьэллэу КЪБР-м и Журналистхэм я зэгухьэныгьэм цыхуэ 499-рэ. Жыласэ Заурбэч зэгухьэныгьэм шлэуэ кыкыкыахэм ехьуэхуаш я лэжыгьэм ехьулэныгьэхэр шлэуэ я лэнатлэм илэс куэдкля пэрытыну.

ШХЬЭЩЭМЫШЦИ ИЗЭ.
Сурэтыр Къарей Элинэ трихаш.

Нэхьыбэху нэхьыфлкъэ?

Цыхухэм интернеткля лэжыгьэ нэхь тыншу кьагьуэтынымкля луэхутхьэбзэ яхуэзыщлэ «Superjob» компаниэм иджыблагьэ шлэуэщлэныгьэхэр иригьэклэуэклэ. Ахэр теухуат цыхухэр арэзы зышлыну пенсэр зыхуэдизым. Абыхэм кызырагьэлэгуамкля, лэнатлэ нобэ пэрытхэр тлысыжа нэужэ мазэ кьэс кьратыну пенсэр сом мин 47,6-рэ нэхьрэ мынэхэ мащлэу шытын хуейуэ кьалытэ. Цыху мелуаным шлэгьуэ шыпсэу кьалэхэм дэххэм я льяплэр сом мин 44,7-рэ -51,5-рэ хуэдизщ.

ЦЫХУБЗХЭМ нэхьрэ цыхухьэхэм я пенсэхэр нэхьыбэу шытыну мэгугьэ, ауэ абы и куэдагь хьунур иджыри елытащ абыхэм я ныбжымырэ нобэклэ кьалэрыхьэ улахуэмрэ. Зэрыгурылуэ-гьуэщи, и ныбжыыр нэхь хькьлэуэху лэжыамрэ улахуэ нэхьыбэ кьэзыхьымырэ я пенсэри нэхь иньунуш.

Мазэ улахуэу сом мини 100 нэхьрэ нэхьыбэ зилэхэм пенсэу сом мин 50 хуэдиз кьахьыну хуейш. Зи мазэ хьэкьхэр абы нэмысхэм я льяплэр сом мин 46,7-рэщ.

Цыхухэм пенсэу кьахьыну зыщлэхуэпсым и куэдагьыр елытащ ахэр шыпсэу шьыплэми. Псалъэм папщлэ, Мэзуу шьылажьэхэм пенсэу сом мин 51,5-рэ хуагьэувыныр я льяплэщ,

Санкт-Петербург шышхэм - сом мин 49-рэ нэхь мынэхэ мащлэ, Тюмень кьалэм – сом мин 48-рэ, Астрахань, Ярославль дэххэм – сом мин 43,8-рэ.

«Superjob» компаниер цыхухэм шьащлэуэ шьылар илэс кьуам дьыгьэбзэм и 13 – 31-хэм кьриуыдэуш. Абы хэттащ кьэралым и шьыналэ псоми я цыху мин 1,6-рэ, я ныбжыкля илэс 18-м кышцегьэжьауэ.

Фышцлэгуэзээнэщи, 2024 гьэм шьышылэм и 1-м кышышцлэдуэ Къэбэрдэ-Балькээрим ику иту пенсэу шьащлэ сом 16570-рэ мэхуэ. Жыгьэклэ зыхуагьэувахэм – сом 19880-рэ, бгьэдэлэ ныкьуэдкыуэгуам папщлэ зратхэм – сом 15740-рэ, унагьуэр зыпэрыт зышхьэщымытыжхэм – сом 10 770-рэ, социальнэ пенсэр – сом 10770-рэ.

Абы нэмышлэ, 2024 гьэм шьышылэм и 1-м кышышцлэдуэ мылажэу пенсэм шьысхэм я ахьшэм проценти 7,5-кля хухагьэхуаш. Урысей Федерациэм и Кьэрал Думэм зэрышьялэамкля, абы хиубыдэнэщ цыху мелуан 32-м шлэгьуэ. Абы кышцлэуэ, УФ-м Лэжыгьэмкля и министрствэм кызыритамкля, кьэралым и цыхухэм пенсэу кьахьыным и нагьыр ику иту сом 23405-рэ хьунуш. Псоми зэхэту сом триллиони 10 абы хуаутыпщынуш.

ХЬЭЩЫКЬУЕЙ Олег.

Сурэтыр Къарей Элинэ трихаш.

Пэжу, купщлэфлэу, зьэхуэуэ

(Кляухьр. Пэщлэдуэр 1-нэ нап.)

Адэклэ Хьубий Марат кьеджаш КЪБР-м и лэцлагэм Кляуэуэ Казбек Урысей печатым и махуэм и шьыкля лэнатлэм пэрытхэм зрегьэхуэуэ.

Шыхь дахэм и утыку шьцлэ хуашлэ ирашаш лэпкь журналистикэм и лэцлагьэлэ куэд. Зылагьэхьа ехьулэныгьэ лэагьэхэмрэ илэс куэд лэандэрэ лэнатлэм хьэлэлэу зэрыпэрытым папщлэ КЪБР-м и Правительствэм кыбгьэдэклэ Шьыхь тхылхьэр Хьубий Марат яритащ «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъэ», «Заман» республикэ газетхэм я кьудамэхэм я редакторхуэ Белгьэрэкуэуэ Марьянэ, Жыласэ Маритэ, Кетенчиевэ Зульфья сымэ.

Кыклятыкылуэ псэлэплэр хуит зыхуашлэ Кьардэн Мурат, КЪБР-м и Парламентым и Унафэщым и кьуэдэщлэ, псалъэ гуапэ куэд яхуащлэ печатым и лэжаклуэхэм.

Хьыбарегьашлэ лэнатлэм гьашцлэм, жылагьуэм шьцлэ мыхьэнэр си шьэклэ згьэуэхуаш сэ. Спортым сызэрыхэтэ илэсхэм ящыцу 40-м шлэгьуэ сапышлэуэ шьытащ журналистхэм. Ахэраш си теклуэныгьэхэм, ехьулэныгьэхэм я хьыбарыфлхэр цыхухэм яхуэзыхьар. Ноби мы пэшым шьызолагуэ а зэманым цыхуэгуэ сьухьэуэуэ шьыта ди лэпкь журналист куэд икли шьцлэ си дэтхэнэ лэагьэлэми ахэр си гьусэу «зэрыдэклэуэр», си гурышцлэм кышышхуэ-кышышцлэ псоми езыхьы гурэ псэклэ зыхащлэу, - фышцлэ псалъэхэр жилэу кызыэхуэсахэм захуигьэзащ Мурат. – Сэри сигуми си псэми кьабгьэдэклиу журналист псоми сынывохьэхуэу Урысей печатым и махуэщымыкля. Фи лэжыгьэм шьцлэ илэу, и хьэр флягуэу куэдрэ фылэжьэнэ си гуапэщ.

КЪБР-м и Парламентым и Шьыхь тхылхьэр Кьардэн Мурат яритащ «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъэ», «Советская молодежь» республикэ газетхэм я кьудамэхэм я редакторхуэ Бэрбэч Борис, Нэщлэпыджэ Замирэ, Печеновэ Наталье, КЪБР-м Шьэнхэбзэмкля и министрствэм хьыбарегьашлэ лэнатлэм ядэлэжьэнымыкля и кьудамэм и лэжаклуэ нэхьышхьэ-эксперт Мэремыкьуэ Элеонорэ сымэ. КЪБР-м и Парламентым и Унафэщым и Фышцлэ тхылхьэр зыхуагьэфэщахэм ящышцлэ «Адыгэ псалъэ» газетым и корректор Шоджэн Иннэ.

Зэхуэсым шагьэлэпаш печатым и лэжаклуэ 80-м шлэгьуэ, лэнатлэ, луэхушлэпаш шьхьэхуэри хэтэ. Ди гуапэ зэрыхьуши, абыхэм яхэтцлэ ди «Адыгэ псалъэ» газетым и лэжаклуэхэри. Апхуэдэхэщ КЪБР-м Егьэджэныгьэмрэ шьцлэныгьэмкля и министрствэм и Шьыхь тхылхьэмкля ягьэлэжэ Табыщ Мурат, КЪБР-м Шьэнхэбзэмкля и министрствэм и Фышцлэ тхылхьэр зыхуагьэфэща Нафлэдэ Заремэ, МВД-м КЪБР-м шьцлэ кьудамэм кыбгьэдэклэ Шьыхь тхылхьэр иритащ Урдокуэуэ Женя, Налшык кьалэ администрациэм и Шьыхь тхылхьэр ягьэлэжэщ Льостэн Музэ. лэнатлэм хьэлэлэу зэрыпэрытым папщлэ министрствэ, ведомствэ, жылагьуэ зэгухьэныгьэ зэмылэужыгьэхэм я шьыхь, фышцлэ тхылхьэр хуагьэфэщащ Кьумэхуэ Аслээн, Чэри Марианнэ, Бицу Жаннэ, Истэпан Залинэ, Багьэтыр Луизэ, Къарей Элинэ, Теклуэ Заретэ, Фырэ Анфисэ сымэ.

Дунейпсо Адыгэ Хасэм и шьыхь тхылхьэр а зэгухьэныгьэм и тхьэмэдэ Сэхьуорокуэуэ Хьэутий яритащ ди газетым и лэжаклуэхуэ Нэщлэпыджэ Замирэрэ Шьомахуэ Залинэрэ. ВГТРК-м и Къэбэрдэ-Балькээр кьудамэм иригьэклэуэ зэпеуэм ипкь итклэ Шьыхь тхылхьэр саугьэткля ягьэлэжэщ Чэри Марианнэ, «Анэдэлэжэуэуэ» унэтлыныгьэм зэрышьялэуэ папщлэ.

КЪБР-м и Журналистхэм я зэгухьэныгьэм и унафэщлэ, «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхьышхьэ Жыласэ Заурбэч псэлэплэр хуит хуашлэ нэужэ, Урысей печатым и махуэмкля гуапэу ехьуэхуаш гуфлэгьуэ зэхуэсым кьрихьэлэхэм. Абы УФ-м и Журналистхэм я зэгухьэныгьэм кыбгьэдэклэ шьыхь тхылхьэр яритащ зи лэцлагэм хуэлэжыкыуэ радиожурналист цлэрылуэ Хьэмту Кьадир, КЪБР-м и Парламентым и пресс-лэнатлэм и унафэщлэ Батыр Любэ, телевиденэм и лэжаклуэ Токьмак Светланэ, «Заман» газетым и редактор Трамавэ Зухра, «Эльбрусские новости» район газетым и редактор нэхьышхьэ Газаевэ Зухра сымэ. Кьинэмышлэуэ, КЪБР-м и Журналистхэм я зэгухьэныгьэм кыбгьэдэклэ шьыхь тхылхьэр яритащ «Нур», «Нюр», «Солнышко» журналхэм я редакцэхэм.

Дахэу, гуапэу, купщлэфлэу екьуэклэ пшыхьыр я уэрэдхэмрэ кьафэхэмкля ягьэдэхэщ ди шьыналэым шьыцлэрылуэ артистхэм.

Зи зэфлэклир, шьцлэныгьэр, кьарур республикэм ехьулэныгьэм тыхь хуэзышлэ, жылагьуэм я гупсысэр флым, ехьулэныгьэм хуэзыуэщлэ журналист псоми дохьуэхуэ Урысей печатым и махуэмкля. Фи псалъэм шьцлэ илэу, фи кьалэмыр мыубзэщхьуу, цыхубэм я дзыхь кьывагьэзу, вбгьэдэлэ зэчийм хьвгьахьуэ зэпыту, фызыншэу лэнатлэм куэдрэ фыпэрытыну, ди лэжыгьэу льяплэхэ!

КЪАРДЭН Маритэ.

Республикэр зэрыгушхуэхэр

Ильэсыщэм и пэ кыхуэу Налшык кьалэ кышыцэуаха Кьалэн куэд шагъэзэцлэ шьалэгьуалэ центрим луэху дахэ щеклуэклаш. Абы шагъэлъэпаш «Къэбэрдей-Балъкъэрыр зэрыгушхуэ» зэпэуэм шытеклауэхэр.

КъБР-м и Шьалэгьуалэ зэгьуахэныгъэм кызырэгъэпэщэ зэпэуэр луэхугуэ зыбжанэм теухуауэ еклуэклаш. Ди республикэм шыщы зи цлэр фыклэ луа, мыхъэншхуэ зилэ луэху зэфлэзыха, проект гъэцлэгьуэнхэр гъащлэм хэзыпцэ, хэкум и лулыджыр кызырэгъэпэщэ, лъахэм и пщлэр зылэт шьалэгьуалэ гуащлэфлэхэр зэуашэсаш. Зэпэуэм хэтыну гупыж зыщлэ цыхуи 150-м шыщы 94-р кыхахри, лэлэт зэлуа телеграмканалым шрагъэклуэклаш. Сайтым лэлэтыр щеклуэклыху ихъащ цыху мин 240-м нэс. лэлэклэ кыхахэхэм нэмышл, кьэлпчытаклуэхэм иджыри цыху зырыз кыхахыжаш.

Зэхуэсыр кышыцэуахым, КъБР-м и Правительствэм и Унафэщл Мусуков Алий жилаш ди шьалэгьуалэм я нэхьыфлэхэр хэкум и гулытэ зэрыщымыщлэр зэригуалэр. «Нобэ мы луэху дахэр щеклуэклэ центрим шьалэгьуалэм лэмал куэд кыхуэуэуэуэхэ. Абы кьегъэлъагьуэ кыдэклуэтей шьалэпэм

иджыпсту кьалэхэмрэ районхэмрэ шаухуэ.

Пшыхым шагъэлъэпаш «Хьэрычэтыщлэ ныхъыщлэ», «Зи лэщлэгьэм шынахьыфлэ», «Зыпэрыт луэхум хуэлэижь», «Щлэныгъэлэ ныхъыщлэ», «Ильэсым и волонтер», «Ильэсым и спортсмен», «КъБР-м и ныхъэгьухэр», «Псалъэ шьэрыуэ», «Зэгьуахэныгъэхэм шыпашэ», «луащхэмахуэ и кьуэ» зэпэуэхэм пашэ шыхуахэр.

Гуапэ тшыхуэуэ «Псалъэ шьэрыуэ» зэхэзэхуэм усаклуэ, тхаклуэ ныхъыщлэхуэ, «Адыгэ псалъэ» газетым и лэжыаклуэху Гугьуэт Заремэрэ Щомахуэ Залинэрэ зэрыщытеклуар. Я лэжыгъэкли ябгъэдэлэ зэчийкли хьыджэбэхэм анэдэлэ-хубзэр хьумэным, адыгэбзэм зэгъэуажьыным хуащл хэлыхэныгъэм и мыхъэнэр инщ. Дяпэкли я кьалэмыр жану, я гукьыдэжыр ину я луэху ягъэ-клуэтану дохьуэху ди лэжыгъухэм.

Дэтхэнэ зыми и луэху ефлэ-клуэну ди гуапэщ. Псом хуэмидэу луэхур кызырэгъэпэщэ КъБР-м и Шьалэгьуалэ зэгьуахэныгъэмрэ абы дэлэпыкьуа, КъБР-м Шьалэгьуалэм я луэхухэмклэ и министерствэмрэ фыщлэ ин яхуэфашэщ республикэм исхэри нэгьуэщл шьыпэхэм щеджэри кызырэгъэ-щлэгьуалуэм, зэрызэкьуагъэу-вам, я цлэхэмрэ зэфлэклэхэмрэ утыку кызырэрахахэм папщлэ.

Пшыхьыр ягъэдэхаш «Кабардинка» кьэрал академическэ ансамблым и кьэфаклуэхэм, уэрэджылаклуэхэм.

ШЫПШ Даянэ.

Суртэхэр Къарей Элинэ трихаш.

Мы махуэхэм

Шьышылэм и 13, шьэбэт

◆**Урысей печатым и махуэщ**

◆**1930 гъэм** кьалъхуащ адыгэхэм ящыщы геолог лэщлэгьэр япуэ ззыгъэгъуэта, Ставрополь шьыналъэм газ куэду зыщлэ шьыпэ кышыцэуагъуэта **Гуэщокъуэ Хьэсэнбий.**

◆**1954 гъэм** кьалъхуащ «Адыгэ псалъэ» газетым и лэжыаклуэ, КъШР-м шьыхэ зилэ и журналист **Уэрдокъуэ Жэня.**

Дунейм и шытыклэнур

«pogoda.yandex.ru сайтым зэритымклэ, Налшык уэс кыщесынуш. Шьылэр махуэм градуси 9 - 8, жэщым градус 13 - 11 шыхьунуш.

Шьышылэм и 14, тхьэмахуэ

◆**Махуэгъэпсыжымыкклэ Ильэсыщлэм и япэ махуэщ**

◆**1921 гъэм** Налшык кышыцэуахаш кьэрал библиотекэ.

◆**1580 гъэм** кьалъхуащ адыгэпщ, Урысейм и кьэрал лэжыаклуэ, дзэ кьулыкьуэщлэ **Черкасский Дмитрий (Къанщауэ).**

◆**1890 гъэм** кьалъхуащ адыгэ тхаклуэ **Щаклуэ Тальгостэн.**

◆**1936 гъэм** кьалъхуащ экономикэ шьыныгъэхэмкклэ доктор, КъБКъУ-м и профессор **Шэвлэкъуэ Валентин.**

◆**1941 гъэм** кьалъхуащ КъБР-м шьыхэ зилэ и артист, уэрэджылаклуэ **Уэтэр Ана-толэ.**

◆**1958 гъэм** кьалъхуащ педагогикэ шьыныгъэхэмкклэ доктор, профессор **Емуз Нинэ.**

Дунейм и шытыклэнур

«pogoda.yandex.ru сайтым зэритымкклэ, Налшык уэфлу шыщытынуш. Шьы-лэр махуэм градуси 7 - 5, жэщым граду-си 10 шыхьунуш.

Шьышылэм и 15, блыщхьэ

◆**Урысей Федерациэм Следствиемкклэ и комитетыр кышыцэуагъэпэщэ ма-хуэщ**

◆**Википедием - Интернеткклэ кьагъэ-сэбэл шьэнгуаэзэм - лэжээн шыщлэ-дза махуэщ (2001 гъэм)**

◆**1890 гъэм** кьалъхуащ адыгей усаклуэ, композитор, луэрыуатэдж **Къубэ Шэ-бан.**

◆**1906 гъэм** кьалъхуащ 115-нэ Къэ-бэрдей-Балъкъэр шуудзэм и комис-сару шыта, Лениным и цлэр зезыхьэ, Вагьуэ Пльыжь орденхэр зыхуагъэ-

фэща **Хьэтыкьуэуэ лэбубэчыр.**

◆**1912 гъэм** кьалъхуащ кьэрал политикэ лэжыаклуэ, КъБАССР-м и Министр-хэм я Советым и Унафэщл 1957 - 1969 гъэхэм шыта **Ахьуэуэуэ Аслээнбий.**

◆**1932 гъэм** кьалъхуащ пшынауэ лэзэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым шьыхэ зилэ и артисткэ **Бырмамытл Гуащэкьарэ.**

◆**1936 гъэм** кьалъхуащ КъШР-м шьэн-хабзэмкклэ шьыхэ зилэ и лэжыаклуэ, тхаклуэ, луэрыуатэдж, жылагуэ лэжыаклуэ **Шэрджэс Алий.**

◆**1962 гъэм** кьалъхуащ дин лэжыаклуэ, Кавказ Ищхьэрэм ис муслъымэнхэм и ззыгызулу центрим и унафэщлэхэм ящыщ, дунейпсо ислам зэщлэхьее-ныгъэм и президент **Пшыхьэщлэ Ша-фихь.**

◆**1965 гъэм** кьалъхуащ «Адыгэ псалъэ» газетым и корректор, «Голос Чеге-ма» газетым жэуап зыхь и секретарь **Щоджэн Иннэ.**

Дунейм и шытыклэнур

«pogoda.yandex.ru сайтым зэритымкклэ, Налшык пшэр техьэ-теклуэ шы-щытынуш. Махуэм хуабэр градус 1 - 4, жэщым шьылэр градуси 4 шыхьунуш.

Зыгъэхьэзырар шьхьэщэмыщлэ изэщ.

Лэпкэ лушыгъэ:

Дэробэрым ущытхьумэ, бзыхьэхуэм джанэ кьыпхухэх.

Нэхьыфлэхэр ягъэпажэ

КъБР-м узыншагъэр хьумэнымкклэ и министр Кьалэбатэ Рустам и нэлэ шьлэт лэнатлэм блэклэ ильэсым шьалэжыахэр кышыцэуахэуэж пресс-конференц иригъэклуэклаш («Адыгэ псалъэ» №1). Абы шагъэлъэпаш ильэсым кьри-убыдэу министрствэм нэхь жыджэру дэлэжыа журна-листхэр.

КЪУЛЫКЪУШЦАПЭМ шрагъэклуэклэ лэжыгъэхэр и чэзум кьэзыгъэлъэгъуэж, лэнатлэм шыпашэхэр газетхэм кьытезидзэ, медицинэм щеклуэклэ зыужыныгъэхэр цыхубэм я пашхьэ изылыхьэ хьыбарегъащлэ лэнатлэхэм я лэжыаклуэхэм кьалэнышхуэ ягъэзашлэ.

Апхуэдэу журналистхэмрэ блогерхэмрэ гурылуэгъуафлэу, зэпкьрыхауэ шьлэджылаклуэхэмрэ телевизореплэхэмрэ я пашхьэ иралъхэ «Узыншагъэр хьумэн», «Демографие» лэпкь проектхэр республикэм гъэзэщлэ зэрыщытхур, министрхэмрэ абы и нэлэ шьлэтхэмрэ ирагъэклуэклэ лэжыгъэр.

Я кьалэным кьызыхуэтыншэу зэрыпэлъэщым, министрствэм и лэжыгъэр зыхуэй хуэзуу кьызырагъэлъагъуэм папщлэ Кьалэбатэм журналистхэм фыщлэ яхуищлэ.

КъБР-м Узыншагъэр хьумэнымкклэ и министрствэм и Шьыхь тхылыр ираташ «Адыгэ псалъэ» газетым Медицинэмрэ экологиемкклэ и кьудамэм и унафэщл Шьхьэщэмыщлэ Изэрэ «Кабардино-Балкарская правда» газетым и журналист Мечиев лэсхьэдрэ.

А лэнатлэм и Фыщлэ тхылыккэ ягъэпэжаш блогер цлэрылуэ Мэзукъэбз Аслээн, «Бахьсэн» газетым и редактор нэхьыщхьэ Балъкъыз Аминэ, «Черекские вести» газетым и редактор-нахьыщхьэ Кульбаев Мэхьмуд, «Майские новости» газетым и редактор нэхьыщхьэ Герасимовэ Светланэ, «Заман» газетым Политикэмкклэ и кьудамэм и унафэщл Тикаевэ Фатимэ, «Къэбэрдей-Балъкъэр» ГТРК-м хьыбарыщлэхэмкклэ и лэнатлэм и корреспондент Кубадиевэ Нуржан, «Къэбэрдей-Балъкъэр» ВТК-м хьыбарыщлэхэмкклэ и лэнатлэм и редактор нэхьыщхьэ Хьуэст Алим, «КъБР-инфо» хьыбарегъащлэ агентствэм и унафэщл-редактор Уянаевэ Фатимэ, «Горянка» газетым и редактор Калашниковэ Ольгэ, «Советская молодежь» газетым и корреспондент Дэхьушокуэуэ Алэнэ, КъБР-м и радиом и лэжыаклуэ Беслээнэ Еленэ, «ИТАР ТАСС»-м и Къэбэрдей-Балъкъэр кьудамэм и корреспондент Гериевэ лэсат сымэ.

НЭЩЛЭПЫДЖЭ Замирэ.

Темболэт и хьуэпсаплэр лэрыхьащ

Урысей гвардием и управленэу КъБР-м шылэм и «Эльбрус» СОБР-м и лэжыаклуэхэр, «Хьуэпсаплэхэм я псей» урысейпсо акциэм хьыхьуэ, махуэщхуэмкклэ ехьуэуэуэуэ шьыналъэм шыпсэу Исупов Темболэт.

ШЬЫНАЛЪЭ управленэм и унафэщл, полицэм и полковник Васильев Сергей кьалэн ящищлэри, хабзэхьумэхэм Темболэт тыгъэ хуащлэщ и узыншагъэмкклэ сэбэл кыхуэуэхуэну, Ильэсыщлэм шьлалэ цыкклар зыщлэхьуэпса шэнтжый-хьы-ринэр.

- Ди мурадыр цыхухэм гулытэ яхуэщынырш, гугьуэхэ пэщлэтхэм за-щлэгъэкьуэнырш. Гуапэщ сабийхэр дгъэгьуфлэныр, я дыхьэшх макъ зэхэт-хыныр, - жилаш гупым и унафэщл Сунш Азэмэт.

БАХЪСЭН Азэмэт.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэмрэ КъБР-м и Парламентым и аппара-тым и лэжыаклуэхэмрэ республикэм и хабзэгъэуэ лэнатлэ нэхьыщхьэм и де-путат **Коротких Ольгэ Алексей** и пхьум хуогузавэ абы и анэ **Прокопен-кэ (Косенкэ) Зинаидэ Прокофий** и пхьур дунейм зэрехьажам кьыхьэкьуэ.

ШЫШЫЛЭМ И 12-Р УРЫСЕЙ ФЕДЕРАЦЕМ И ПРОКУРАТУРЕМ И ЛЭЖЬАКЛУЕМ И МАХУЭЦ

Хабзэм и плъыр

Ильэс 302-рэ ипэкіэ Петр Езанэм и унафэкіэ Урысейм кыыщызэрагэпэшауэ шытащ иджырей прокуратурэм лъабжьэ хуэжыуа лүэхушлэпэр. Нэхъапэми хуэдэу, ноби абы и кьалэн нэхъыщхьэр законхэм тетыным, Урысейм и Конституцэр, цыхум и хуитыныгъэхэр зэрагъэзащлэм килъыплъынырщ.

ПРОКУРАТУРЕМ кыыпэщыт кьалэнхэр нэсу гэзэщлэным телэжыа, пщлэрэ шыхьэрэ зилэу псэуа кьэрал кьулыкьушлэхэм ящыщщ республикэм и прокурору шыта Чэт Юрий Махьсидэ и кьуэр. Ар КьБР-м и Аруан шыналъэм хыхьэ Шытхьэлэ кьуажэм 1951 гъэм шышылэм и 27-м кышчалъуащ.

1974 гъэм Курский Д. И. и цлэр зэрихьэу Саратов кьалэм дэт институтыр, 1987-м - Ростов дэт шыналъэ комитетым инструктору кыыщыщидзэри, кыызгъэпэщыныгъэ лэжыгъэхэмкэ кьудамэм и унафэщлэу, секретару, етланэ секретару лэжыащ.

1992 кыыщыщидзэуэ 1997 гъэ пщлондэ Чэт Юрий кьулыкьу лъагэхэм пэрытащ. КьБР-м хабзэм ехьэлла политикэмкэ и кьэрал чэнджэщгъуу, республикэм и Хэакулэу комиссэм и унафэщлэу, Кьэбэрдэйдэ-Балъкьэрым Шынагъуэншагъэмкэ и советым и секретару шытащ.

1993 гъэм Кьэбэрдэйдэ-Балъкьэрым шызэбрагъэкыжыт совет властым и органхэр. Республикэм дежкэ тыншу шымыта а зэманым властым и шыналъэ органышлэхэм я хэыныгъэхэр кыызгъэпэщыным, мыхьэнэшхуэ зилэ а лүэхур пхыгъэклэным хушлэкьуахэм ящыщщ Чэтыр. Абы шыгъуэ яхуээфлэклащ КьБР-м и Парламентымрэ Кьэрал Думэм и хэыныгъэхэмрэ зы шыныр икли ахэр тэмэму екьлэуащ. А гъэм дыгъэгъазэм и 12-м ар ахэту кыызэрагъэпэшащ Конституцэм и проектышлэм и референдум. Шытыклэр гугъу ищырт хэыныгъэхэм ехьэлла законхэр зэрымылэжыжым, тегъэщлэпэ гуэри зэрыщымылэм. А зэманым мыхьэнэшхуэ зилэ лүэхур республикэм шызэфлэащ. Абыхэми хэлъхьэныгъэшхуэ хуишлэщ Чэт Юрий.

1998 гъэм Чэт Юрий Махьсидэ и кьуэм дзыхь хуащлэщ КьБР-м и прокурор кьулыкьур. Ар сыт и лъэныкьуэкли дагъуэншэу зэрырихьэклэм папщлэ Урысей Федерациэм и Президентым и Указкэ абы кыфлашлэщ юстицэм и кьэрал чэнджэщгъуэм и 2-нэ класс зилэ дамыгъэр. А кьулыкьуэм шыпэрыта зэманым абы кыгъэлэгуащ хабзэм теухуа шлэныгъэ куу зэрыбгъэдэлъыр, и лэщлэгуэм фыуэ зэрыхыщыкыыр, юридическэ лэмалхэр лэзэу кыызэригъэсэбэпыфыр, дэтхэнэ лүэхуми еплъыкэ тэмэм зэрыхуиэр.

2007 гъэм и накъыгъэм кыыщыщлэдауэ псэхуэ Чэт Юрий республикэм и Конституцэ судым и унафэщлэым и кьуэдэз кьулыкьуэм пэрытащ. Сыт хуэдэ зэныкьуэкьури Конституцэм

кыигъэуэ мардэхэм тету республикэм шызэфлэхыным, хабзэхэр шыпхыгъэклэным езым бгъэдэлъ шлэныгъэмрэ лэзэгъэмрэ егугъуу кыыхуигъэсэбэпаш.

Чэт Юрий шыпэрыта сыт хуэдэ лэнатэми кыыщыгъэлэгуащ и лэщлэгуэм зэрыхуэлэзэм кыдэклэуу, цыхуэгъэхуи зэрыхэлъыр. Ар ящыгъуу ягъэхьэзырри кьащтащ кьэралми шыналъэми я хабзэхэм лъабжьэ яхуэжыуа дэфтэрхэр. Ар жыджэру яхэтэщ 1992 гъэм гьатхэпэм и 31-м кьащта Федеративнэ зэгурылуэныгъэр зыгъэхьэзыра гупым, Урысейм и Конституцэм и проектыр зэхэлъхьэным, Кьэбэрдэйдэ-Балъкьэрым хэыныгъэхэм ятеухуа и хабзэхэр убзыхуным, Кьэбэрдэйдэ-Балъкьэрым Республикэм и Конституцэу 1997 гъэм кьащтар зэхэгъэуэвнымрэ иужькэ абы зэхьуэклиныгъэхэр хэлъхьэжынымрэ хуэунэтлауэ екьлэуэ лэжыгъэхэм.

Кыыщлэгуэнышлэ, Чэт Юрий кьэхутэныгъэ лэжыгъэхэр егъэкьуэклэным сыт шыгъуи хуэпабгъэрт, хуэнэхьуеиншэт, аращ лъабжьэ хуэжыуари ар шлэныгъэм зэрыхыхьам. 2006 гъэм абы и доктор диссертациэ пхигъэклэщ икли юридическэ

шлэныгъэхэмкэ доктор цлэр кыфлашлэщ. 2008 гъэм шегъэжыуэ Юрий Махьсидэ и кьуэр Бэрдэ Хь. М. и цлэр зэзыхьэ Кьэбэрдэйдэ-Балъкьэрым кьэрал университетым шлэныгъэ-егъэдэжыныгъэ лэнатлэм шыпэрытащ, КьБР-м и Конституцэ судым зэрышылажыэм хуэдэуэ. КьБРКьУ-м и юридическэ факультетым уголовнэ правэмрэ криминалогиемкэ и кафедрэм и профессору шыткларэ, юридическэ унэтныгъэ зилэ тхыгъэхэм елэжыащ. Шлэныгъэ лэжыгъэу, монографиеу 50-м шигъуэ и лэдакьэ кыыщлэклэщ. Ар и лэжыгъэхэм гьащлэ и палъэкэ ядэгъуащ, бгъэдэлъ шлэныгъэ куур юрист хуэу шлалэгуалэм ягъэдилъхьащ.

Юрий Махьсидэ и кьуэм и лэжыгъэфым папщлэ кьэрал гулытэ игъуэтащ. Абы Урысей Федерациэм и Президентым и Фышлэ тхыль кьратащ, «Кьэбэрдэйдэ-Балъкьэрым Республикэм и пащхьэм шилэ фышлэхэм папщлэ» орденыр, Кьэбэрдэйдэ-Балъкьэрым Республикэм и Шыхь тхыльыр, «Хабзэм зэрыхуэлэжым папщлэ» дамыгъэм и III нагъыщэр кыыхуагъэфэшащ, «Кьэбэрдэйдэ-Балъкьэрым Республикэм шыхь зилэ и юрист» цлэ лъаплэр кыфлашлэщ.

Зи цлэр республикэм и тхыдэм фыккэ хыхьахэм ящыщщ Чэт Юрий. Абы и гьащлэ гъуэгуанэр пщлэрэ шыхьэрэ илэу кыкьлэуащ, хабзэм и хьумакулэуэм кьахуэщхьэпэн, шапхьэ яхуэжыуэ лэужькыфлэ кыгъэнащ.

УЭРДОКЪУЭ ЖЕНЯ.

Балъкьэрхэр Урысейм зэрыгъэхэрэ 2027 гъэм ильэс 200 зэрырикьур Налшык зэрышагъэлэпэнум зыхуагъэхьэзыр.

Махуэщхуэм зыхуагъэхьэзыр

НАЛШЫК кьалэм Лениным и цлэр зезыхьэ проспектымрэ Лъостэным и цлэр зезыхьэ уэрамымрэ я зэхэкьлэпэм деж 2027 гъэм шышылэм фэеплэ шагъэуынуш, Урысей кьэралыгъуэм балъкьэрхэр зэрыгъэхэрэ ильэс 200 зэрырикьум и шыхькэ. Шышылэм и 11-м а фэеплэыр шагъэуынуш яубзыхуа шыпэпэм деж абы теухуа хыбарегъащлэ мывэр шагъэтлэуащ. 2027 гъэм а лүэхум епха зэхыхьэхэр ирагъэклэуэклэнуш.

Налшык кьалэ администрацэм и унафэщлэ Ахьуэхьу Теймураз жилащ лүэху гуапэм теухуа махуэщхуэр зэрагъэлэпэнумрэ фэеплэыр абдеж зэрышагъэуынумрэ теухуауэ зэфла-гъэклэну лүэхуэм КьБР-м и Правительством и лэжыакьуэхэм кыдэклэуэ, жылагъуэм шыщхэр, тхыдэдджхэр, нэгъуэщлэ лэщлэгуэлэхэр кыызэрыхашар.

- Тхыдэ, хабзэ, кыызгъэпэщыныгъэ лүэхуэр кыызэщлэзыуэ ушлэ зыбжанэм шыхэплэа зэхыхьэшхуэ ира-

гъэклэуэклэщ. КьБР-м и Правительствомрэ Налшык кьалэ администрацэмрэ я лэжыакьуэ гупхэр жылагъуэм ечэнджэща нэужь, унафэ кьащтащ 2027 гъэм а шыпэпэм деж фэеплэыр шагъэуынуш. Шыпэпэ администрацэм фэеплэным и проектыр игъэхьэзырынуш икли ар кьащта нэужь, абдеж шыдгъэуынуш. Быдэу си флэщ мэхьу а фэеплэным Кьэбэрдэйдэ-Балъкьэрым шыпэсэу лэпкьэхэм я зэкъуэтыныгъэр нэхьри игъэбыдэну, - жилащ Ахьуэхьу Теймураз.

Тхыдэ шлэныгъэхэмкэ доктор, профессор, КьБР-м ис цыхуэхэм я хуитыныгъэр хьумэнымкэ уполномоченнэ Зумакулов Борис и псалэм кыыхыгъэшащ зэхыхьэм зэхуишэсахэр Кьэбэрдэйдэ-Балъкьэрым и тхыдэм шыщхьуну зы лүэху зэрыхэтэр.

- Гуфлэгуэ зэхыхьэр куэдэрэ дигу кьэдгъэклэжынуш, тхыдэм кытэдгъэзэжурэ, балъкьэрхэр зи жьауэ дышлэту

дыпсэу Урысейм зэпымыуэ фышлэ хуэтшлэу. Адыгъэхэмрэ балъкьэрхэмрэ дызгъунэгъуу, ди гьащлэр зэпышлэуэ дыкьокьлэуэ, ди гуфлэгуэи, гузэвэгъуи, шыныгъуи зэдэдгуэшу, - жилащ Зумакулов Борис.

Урыс тхыдэмрэ цэнхабзэмкэ «Вече» жылагъуэ зэгъуэныгъэм и унафэщлэ Литвинов Роман жилащ кьэралым гугъуехьэр кызырэныкыным сыт шыгъуи балъкьэр лэпкьэыр жыджэру зэрыхэтэр, егъэдэжыныгъэмрэ цэнхабзэмрэ ехьулэныгъэфлэхэр зэрышлэуэ, кьэралым и экономикэм и зыужыныгъэм хэлъхьэныгъэфлэ зэрыхуишлэуэ. Литвиновым шигъужащ зэхыхьэ гуапэр шлэблэм я гэзэныгъэм шхьэпэну, Хэкум хуалэ лъагуныгъэр, республикэм, кьэралым шыпсэу лэпкьэхэм я зэныбжыгъэгуэр игъэбыдэну зэрышыгъыр.

Зэхыхьэм хэтхэр ирагъэблэгъащ Налшык и Музыкэ театрым балъкьэрхэр

Урысейм зэрыгъэхэрэ ильэси 197-рэ зэрырикьум теухуауэ кыыщызэрагъэлэща махуэщхуэ концертым.

Музыкэ театрым и пэлушлэ пэшым шагъэуэват балъкьэрхэм я сурэтшышлэхэмрэ цыхуэ лэпщлэуэпэщлэхэмрэ я лэдакьэуэ шлэклэхэм шыщ. Мыбы шагъэлэгуащ балъкьэр цыхухьу, цыхубз лэпкьэ фащэхэр, «Балкария в лицах» зыфлаща сурэтхэр.

Пшыхьыр ягъэдэхаш симфоние оркестрым, Музыкэ театрым и хорым, республикэм и уэрэджыакьуэ, кьэфакьуэ нэхьыфлэхэм.

Концертым кьекьулэлахэр экранымкэ ирагъэлэуэ Урысейм балъкьэрхэр зэрыгъэхэрэ ильэс 200 зэрырикьум и шыхькэ 2027 гъэм фэеплэ шагъэуынуш, зыгъэпсэхушлэ парк шаухуэну, музей кыыщызэлуахьуну яубзыхуа шыпэпэм деж хыбарегъащлэ мывэ зэрышагъэтлэуэ.

ТЕКИУЖЬ Заретэ.

Гъащлэр фыуэ зылъагъу бзылхугъэ гуапэ

• Дифи догъэлапэ

Ди тхыгъэм флэщыгъэ хуэтцла псалъэхэм хуэдэ зыхужалэхэр зигури зи псэри зэлуха, зи зэхэщыкып лъагэрэ гулътэ ини зыбгъэдэлхэрэщ. Гъащлэр, цыхур фыуэ зылъагъуфхэрэщ дэтхэнэми и пэ иувэрэ, гүфлэгъуэ илэмэ, дзэылэтыфыр, гуауэ кытепсыхамэ, дзэыгуэшу псынцлэ щызыщып. «Ныбжьэгъу пэж, цыху псэ къабзэ-гу къабзэ», – аращ апхуэдэм узэрэдженур. А хьэл-щэнхэр хуоклуэпс ди лэжьэгъу, чэнджэщэгъу Уэрдокъуэ Женя. Нобэ абы худогъэлапэ кыщалхуа и махуэщып.

И УНЭЦІӘМ ещхыщ Женя и теплэри, и луэху зехьэклары. Ар цыху уардэщ, бзылхугъэ гуаклуэщ, и лэбэкларыщи, «зэлусэм псэ кытепсыгъаклэ», жыхуалэм хуэдэщ. Зыхэтым фыкыкы къахэщу есащ Женя икы а хьэлыр абы кыдалхуауэ жыплэ хьунуш. Апхуэдэу зэрыпсэуар абы цапхьэ хуэжъуа и адэ-анэу Уэрдокъуэ Мырзэкъанрэ Сэлимэтрэ. Зэрыбынитхум я нэхъыжъ Женящ адэ-анэм нэхъыбэрэ цлэгъэкъуэн яхуэхуари, нэхъыщлэхэм цапхьэу ялари. Школми щыапхуэдэт. Ар луэху дахэхэм, школ зэхыхьэ хьэлэмэтхэм я жэрдэм щлэклэуэт, кызыгъэпэщаклуэт. Жылагуэ лэжьыгъэм щыпэрыт Уэрдокъуэр еджэнми хуэлэижыт. Ныбжьыщлэм зэхуэдэу къехьулэрт есэпри тхыдэри, бзэхэри литературэхэри, химиери физикэри, ауэ псом хуэмыдэу абы и псэр дихьэхэрт анэдэлхубзэмрэ лъэпкъ литературэмрэ.

гъэ цыкылум и жанагъымрэ хэлъ жэуаплыныгъэмрэ гу лъатэри, мыгүвэу ар секретарь-луэхуэхэу ягъэувауэ щыташ. Абы и лэжьэклар екыт, и луэху бгъэдыхьэклар дахэт. Хэлъ хьэл-щэнэм, нэмысым папцлэ пцлэ кыхуащырт нэхъыжъхэм нэхъыщлэхэм. Женя и унафэщлэ, анэдэлхубзэклэ республикэм кыщыдэклэ газет закъуэм а зэманым и редактор нэхъыщхьэу щыта Мэзыхьэ Борис зэрыжилэжу щытамкы, Уэрдокъуэм къалэн щыпцлэ луэхум укылэмылэбжэм хьуну, екыу икы и чэзум зэфихырт.

Женя ящыт адыгэбзэм и дахагъыр, лэфагъыр, зэфлэкыр псэклэ зыхэзыщлэ еджаклэу цыкылум. А гурыщлэр абы ихъумаш адэклэ кыхупища илэсэхэм. Аращ ар зэман куэд лъандэрэ зыпэрыт лэнатлэм хуэзышари.

Ехьулэныгъэ илэу курыт школыр кыиуха нэужь, Уэрдокъуэр лэжьаплэ уващ «Адыгэ псалъэ» (абы щыгъуэ «Ленин гъуэгъу») газетым и редакция. Машинисткэ къалэнхэр зезыхьэ бзылху-

зэрылажъэм хуэдэуэр, ехьулэныгъэклэ кыиухаш. Армырами тхэным дихьэхыу, ар зэи лэщыб зымыщлэ бзылхугъэр иджы редакция и къудамэхэм ящыщ зым корреспонденту ягъэклэуаш. Абдежми зэфлэкы илэр нэсу кыщыгъэлэгъуаш Уэрдокъуэм. Абы и къалэмыпэм кыщлэклэ тхыгъэхэр купщлэфлэт, гъащлэм и лэныкыуэ зэхуэмыдэхэр кыщлэуабыдэрт, политикэм, щэнхабзэм, егъэджэныгъэм, щлэныгъэм хэлъ луэху кыинхэм ятеухуат.

Редакция щеклуэклэ лэжьыгъэм кыдэклуэу, Женя щлэх-щлэхуэрэ хэтт адыгэ газетищым («Адыгэ псалъэ», «Черкес хъу», «Адыгэ макъ») я редакция чэзууэрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым, Къэрэшей-Шэрджэсым, Адыгейм щрагъэклэуэ зэхуэсхэм. Апхуэдэ зэлусэхэм деж газетхэр зэдэгуашэрт я луэху зехьэклэ пэрытхэмкы, зэфлаха лэжьыгъэхэм, адэклэ къапэщылъ къалэнхэм, ялэ мурадхэм щэщлэуэ щытепсэлъыхьырт. Ахэр сэлэпышхуэ кыхуэхурт, къаруушлэ кыхалхьэрт зи лэжьыгъэр езыгъэфлэклэуэ зэпыт Уэрдокъуэми.

Зи лэжьыгъэр газетым пыщлэ лэщлэ-гъэллэхэм ящлэ абы и жанрхэм ящыщ «кыбарыщлэр» тэрэу птхыныр нэхъ луэху гугъухэм зэрэщыщлэр. Апхуэдэу газетыр хьэлэмэт зыщлэ луэхугъэхэм ящыщ кыбарыщлэхэр. Сатыр 20 - 30-м екыу ибгъэзэгъэфын хуейщ къэхьукъащлэр, ари нэсу, щызу, кызы-зыкылары кыкылэуэщлэуэнкы хьуну луэхугъэхэри газетеджэхэм ягурыбгъалуэу. А къалэным сэкъатыншэу пэлэщыщ лэжьаклуэщ Уэрдокъуэр. Аращ абы дзыхь кыщыкыуащлэуэ щытар кыбарыщлэхэмрэ спортмыкы газетым и къудамэр.

Иджыпсту Женя «Адыгэ псалъэ» газетым хабзэхумэ луэхуцлэпэхэм ядэлэжьэнымыкы и къудамэм и унафэщлэ. Ар жыджэру япыщлэщ МВД-м КъБР-м щлэ луэхуцлэпэхэм, прокуратурэм, адвокатурэм, судыщлэхэм. Зэ-

рыгурылуэгъуэщи, апхуэдэ лэнатлэхэм уадэлэжьэныр жэуаплыныгъэ ин зыпылэ луэхуш. Ар ныкысаныгъэншэу зэфлэх ди лэжьэгъум. Абы и щыхьэтц а луэхуцлэпэхэм я унафэщлэхэм я лэщлэлуэ Уэрдокъуэм мызэ-мытлэу кыхуагъэфэща цыхь, щытхуэ тхылхэр, саугъэт лэаплэхэр.

Уэрдокъуэм пщлэ щилэщ зыхэт гупми. Аращ ар лэжьаклуэбэм я уэчылу къалэтыгъэ профсоюзым редакция щлэ зэгухьэныгъэм и пашэу илэс куэдкы щыщытари. Зэгурылуэрэ зэдэлуэжрэ, пщлэрэ нэмысрэ зэрылэ унагъуэщхуэу щыт «Адыгэ псалъэ» газетым лэжьыгъэм кыдэклуэу гъащлэм пыщлэ луэхугъуэ, къэхьукъащлэ (гүфлэгъуэ е гузэ-вэгъуэ) куэд къохъуэ. Ахэр екыу зэфлэха зэрыхуным яужь итхэм ящыщ Женя. Абы и псэри, и къарури зыпэрыхьэ дэтхэнэ лэжьыгъэми нэсу ириту къоклуэклэ. Редакция кыщыдэлажэхэр щыхьэт тохъуэ а псалъэхэм икы жалэ Женя хуэдэу псэ зэлуха зилэ цыху гупым хэтыну куэд зэриуасэр. Щытыкы гугъу уиухуэу укыищлэмэ, Уэрдокъуэр сыт щыгъуи хьэзырщ и дамэпкъ кыпщлэ-гъэкъуэн, «хьэуэ», «силэкъым», «щлэр-къым» псалъэхэри абы кыщыгъэсэ-бэпыр зэзэмызэххэщ. Дэлэпыкыуэгъу, сэлэп кыпхуэхуэну сыт щыгъуи хьэзыр а бзылхугъэр фыуэ долъагъу, пщлэ-шхуи худощлэ.

Илэсыщлэр жьымкы жылагуэм цагъэлаплэ махуэм, щышылэм и 13-м, тохуэ ди ныбжьэгъуфлэ, «Адыгэ псалъэм» и лэжьаклуэ нэхъыжъхэм ящыщ Уэрдокъуэ Женя кыщалхуа махуэр. Лэжьаклуэ лэуэллэуэщлэуэ, цыху пэжым, бзылхугъэ екыу дохьухуэ гъащлэ кыхь, насыпрэ гүфлэгъуэклэ гъэнщлэ илэну. И анэкылылхуэр, абыхэм я унагъуэхэм ищлэр кыкыуэту, фыуэ кызылгъагъу, пщлэ кыхуэщыщлэ цыху-хэм я гулътэ хуэмыныкыуэ куэдрэ псэну дохьухуэ ди Женя.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Іэсагъэмрэ гумащлэагъэмрэ

Илэс 40-м нэсащ Уэрдокъуэ Женя зэрыщылуэрэ. 1986 гъэм абырэ сэрэ зэгъусэу дыщлэтысхьауэ щытащ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым. Бзылхугъэ гуаклуэм и зылыгъыкылэмрэ цыху хэтыкылэмрэ димыхьэхэ, ар зыфлэмытелъыджэ кытхэтэу кыщлэклэнтэхьым адыгэбзэмрэ литературэмрэ хуеджэну а илэсым КъБКЪУ-м щлэ-тысхьа гупым.

Ди егъэджакулэхэм гу лъаташ пшащэ зэпэзэрытым хэлъ хьэл-щэн дахэм, жыджэра-гъым. Абыхэм я жэрдэмкы, ялэ курсым щегъэжъауэ, Уэрдокъуэр гупым ди нэхъыжъу хэтх-

ри, къэдухыу а къалэныр нэсу ирихьэклаш. Ар щыгуазэт дэтхэнэ зымы и луэху зылурым. Зыщлэзыгъэххэм щеушиеклэ, и псалъэхэм ткыбжьагъ тлэклэ хильхьэн хуей хъуми, джэд-къуртыр джэджьейм зэрыхуэсакъым хуэдэу, сытым щыгъуи Іэсагъэр тригъаклуэрт. Уэрдокъуэр апхуэдэу кызыртыхуыттар кызыхуэмы-щхьэпа кытхэтэхьым зэдэджа гупым.

Иджы, мис, илэс куэд дэклауэ, Женярэ сэрэ зы лэжьаплэ дыщызэрихьэлэжэщи, абы и хьэлым зыкы зыхуэжэу гу лъыстэркъым. Япэми хуэдэу, ар псоми сэлэп зэрэхуэхуэным хушлэуэ. Мы зы луэхугъуэри кыхэзгъэщынут. Уэрдокъуэр езым и дуней илэжщ. Дуней «кыулей». Абы щытепщэр гуапагъэмрэ гумащлэагъэмрэщ. Псэу-щхьэхэр, щлэуэпсыр фыуэ елъагъу, цыхухэм гуапэу яхуыщыт. Шэч хэмылэуи, бзылхугъэр зыхэпсэулыфынур апхуэдэ дунейщ.

Женя и ныбжьыр илэс бжыгъэ дахэ ири-кыуащи, езыр узыншэрэ цыхухэмми фыуэ къалъагъуу дунейм куэдрэ тетыну Тхьэм жилэ!

КЪУМАХУЭ Аслээн.

Зи цыхугъэр лъагэ

Уэрдокъуэ Женярэ сэрэ илэс куэд лъандэрэ дызэдэ-лажэ, дызэныбжьэгъуфлуи дыкызыдэгъуэгурыкыуэ, зы махуи гукъанэ зэхуэдмыщлэуэ. А бзылхугъэм и журналист лэжьыгъэм нэхьапэкли нэгъуэщлэр тетыхьащ, зыхуэдэми газетеджэхэр фыуэ щыгуазэщ. Ар кыщалхуа махуэм сэ нэхъ зытезгъэщлэну сызыхуейр и цыхугъэрщ.

ЖЕНЯ зи псалъэм сыт щыгъуи трагъуээтэж, дэтхэнэми хуэщлэклэнымыкы (языныкыуэхэм я деж езым хуэщлэклэнымыкы-кли), зыгуэрэ зэхуигъэхуэрэ дэлэпыкыну хьэзыр цыхуш. Абыкли «Адыгэ псалъэм» и мызакъуэу, нэгъуэщлэ редакция щыцлэрылуэщ. Сэ ар си нэгъуэщлэ зэгъусэу зы пэщ дыщы-щлэса илэсэхэм. Жыплэну ирикуныщ нэхьапэм зэрыкылэ, иджы компьютерклэ кыщыпурэ тхаклуэхэм, усакулэхэм, еджагъэ-хуэхэм, нэгъуэщлэхэм я лэрытхэу абы тридзэхэм я бжыгъэр куэд дыдэ зэрыхур. Ари нэхьыбэм пщлэншэу!

Нэхьыбэу кыхэзгъэщыну сызыхуейр Уэрдокъуэр редакция и гъащлэм и курыкпсэм кууэ хэтэ илэс куэд зэрырихьэ-кларщ, еш имылуэ. Ноби жыджэру хэтц гупым и гъащлэм, сыт хуэдэ луэхуми и зэфлэклэ хильхьэу. Уеллэмэ ар зытещлэыбари профкомым и унафэщлэу илэс куэдкы зэрыщытам и закъуэ-къым - цыхухэм я луэху дэгъэклэныр, сэлэп яхуэхуныр абы хэлъ хьэлыфлэхэм ящыщ зыуэ зэрыщытырщ мыбдеж нэхьыщхэр. Ар Уэрдокъуэм кыдалхуащ, дауи. Сэ ар иджыри согъэунэху: си мызакъуэу, си унагъуэм исхэм Женя и телефон номерыр ялыгъщ: зыгуэрклэ сэ сыкъамыгъэуэтмэ, абы зыхуа-гъазэу.

Зи махуэр мы зэманым дгъэлаплэ Уэрдокъуэ Женя и теплэри, фэ зэрыфлэагъуши, уардэщ. Адэкли апхуэдэу гуаклуэу, и пщлэм хэхъуэу, луэхуцлэфэ дахэхэр илэу кытхэтэны ди гуапэщ.

ШАЛ Мухьэмэд.

Илъэсыщцэ таурыхьэм ещъ зы пшыхь дахэ дыгъэгъазэм и кIэм щекIуэкIащ Москва и Гостинэ дворим. Жылагъуэ, къэрал лэжьакIуэ, псапашцэ, «Хэкум и пашхьэ щилэ фыщцэм папщцэ» орденым и II, III нагыщцэхэр зыхуагъэфэща, Адыгэ Республикэм и президенту шыта Щэумэн Хьээрэт Мэжид и къуэм къызэригъэпэщри, Дунейпсо кремль псапашцэ кадет балыр таурыхьым хуэдэу ирагъэкIуэкIащ. 2016 гъэ лъандэрэ а пшыхьым текIуадэ псори и мылкъум кыыхьыу къызэргъэпэщ Щэумэным. Мызыгъуэ-гум абы хэтэщ къэралпщтым къыкIа ныбжьыщцэ мин 1,5-рэ.

- ГЪАЩЦЭМ шынахьыщхьэ дыдэр гуапагъэрэщ. Цыхуэхэм гу къабзэкIэ фагъэдэт, пщцэ яхуэфщцэ, - жиIащ Щэумэным пшыхьыр кыыщцэуиным. - Ныбжьэгъугъэр псом япэ ивгъэщ. Абы лъабжьэ хуэхьур лъэпкъ зэгурьуэныгъэрщ, насып щцэкъунырщ, мамырыгъэ къызэргъэпэщынырщ, зэлузэпэщыныгъэм хуэлэбгъэнырщ. Си гугъэщ а псори япэ ивгъэщ цыфпсэуну. Нобэрэй пшыхьым гъунапкъэ илкъым, гъащцэм и бжэ псори фхузэлухашцэ, физэрыщцыхуну, зэкъуэтыныгъэм и Iэфыр зыхэфщцэну, зы бынунэгъуэщхуэм хуэдэу физэжэтыну сыхуейщ. Урысей къэралыгъуэм и зыужыныгъэр дяпкъэ зэлытауэ шытынур, иджыри къэс зригъэхьулаэхэр зыгъэбгъуэзынур фэращ. Фэращ Урысейм лъапIэныгъэ нэхьыщхьэ дэдуэ илэр. Урысейм и шыналгъэ 84-м къыкIа щцалэхэмрэ пщашцэхэмрэ зыщыщ хэгъэгухэмрэ щеджэ

Къэрал мыхьэнэ зиIэ илъэсыщцэ пшыхь

еджапIэхэмрэ жалэурэ зэрыщцыхуащ. Ахэр кадет Iуэхущцалэ, суворовскэ, нахимовскэ училищэхэм, кадет класс зыхэт курыт еджапIэхэм, хэкупсэ, дзэ-спорт щцалэгъуалэ клубхэм, сабий социальнэ Iуэхущцалэхэм, къызэрыгъуэ курыт школ 427-м щцэс ныбжьыщцэхэрт. Андрейхэр къыкIат Белоруссия, Боливием, Замбием, Катарым, Къыргызым, Хьэрып Эмират Зэгутэхэм, Сирием, Сьерра-Леоне, Узбекистаным, Шри-Ланкэ. Пщцэ хуащцэ балым

кърагъэблэгъат дзэ Iуэху хэхам хэтхэр, Урысеймрэ Совет Союзымрэ я Лыхьужьхэр, ди ныбжьэгъу къэралхэм я IыкIуэхэр. Хьэщцэхэм Щэумэным и гъусэу яхэсащ КЪБР-м, КЪШР-м, АР-м я цыхубэ тхакIуэ, Урысейм ЛэжьыгъэмкIэ и Лыхьужь Мэшбашцэ Исхьэкъ. Иджырей гугъэгъуэ зэхыхьэм Щэумэным иригъэблагъэри хэтэщ «Мейкыуапэ пшэплъхэр» къафэмкIэ сабий ансамблыр. Адыгэ фацэкIэ зэщыхуэпкIа щцалэ къуандхэмрэ пщашцэ зэ-

кIужхэмрэ ягъэдэхашцэ зэхыхьэр, куэдми яфIэтелъыджэу сурэтхэр зытрагъэхашцэ адыгэ фацэ зыщыгъэ ныбжьыщцэхэм я гъусэу. Апхуэдэу щцалэгъуалэр вальс къызыдэфа адыгэ уэрэд дахэ жиIащ КЪБР-м щцыхь зиIэ и артист Апэнэс Астемир. Балым и мыхьэнэм и инагъыр къыгъэблагъэурт УФ-м и Президент Путин Владимир къызэ-хуэсахэм фIэхъус псалгъэ зэра-хуригъэхьам. «Гъэ къэс екIуэкI мыпхуэдэ гугъэгъуэ зэхыхьэхэр къалашхьэм кIэрал псоми я

жылагъуэ гъащцэм увпIэшхуэ шызыубыд Iуэху хьуащ», - шыжэлэ Президентым зэрызакъы-хуигъазэм. Абы къызэрыщцэмакIэ, балыр кадет зэкъуэшыныгъэм епха хабзэ дахэхэр зыхьумэщ, щцалэгъуалэр нэхь зэгъунэгъу зэхуэзыщцэ, хэкупсэгъэ лъапIэныгъэхэр гъэбыдэщ. Ахэрэщ ди къэралым и хьугъуэ-фыгъуэ нэхьыщхьэ дэдэхэм лъабжьэ яхуэхьур.

«Дунейпсо кремль псапашцэ кадет бал» Iуэхум и унафэщцэ Кирпичниковэ Юлие зэрыжиIамкIэ, абы кыыщцэуиным зэныбжьэгъугъэм лъэпкъ хабзэхэмрэ щэнхэбзэмрэ я лъабжьэу шытынуц, дуней псом шагъэлъапIэ цыхуегъэр я гъуазэу екIуэкIынуц. Бзылхуегъэм къызэрыхигъэщамкIэ, пшыхьыр дзэ Iуэху хэхэр зэрыдаIыгъэ зы Iэмалу ягъэлпсаш. «Къедгъэблэгъэ ныбжьыщцэ куэдм я Iыхьыхэр СВО-м шыIащ, дэ дыхуейт ахэр дгъэгъуэхуэну», - жиIащ Кирпичниковэм.

Зэхыхьэм кърихьэлIэхэм хьэщцэхэм фIэхъус псалгъэ къыхурагъэхьашцэ федеральнэ министрствэхэмрэ ведомствэхэмрэ я унафэщцэхэм, къулыкъущцэхэм, къэрал зэмьылэужыгъуэхэм я посолхэм.

Зи гугъу тщцэ зэхыхьэ дахэр 2016 гъэ лъандэрэ Москва щокIуэкI. Ар къызэргъэпэщыныкIэ дэлэпыкыгъуэ мэхьу УФ-м и Президентым и Администратцэр, Хамэ къэрал Iуэху-хэмкIэ, ЗыхьумэжыныгъэмкIэ министрствэхэр, нэгъуэщцэ къулыкъущцалэхэр, Урысейм шылажьэ Жылагъуэ зэгухьэныгъэхэр.

НЭЩЦЭПЫДЖЭ Замирэ.

Дзюдоистхэр Налшык щызэIуощцэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым СпортмкIэ и министрствэм и пресс-Iуэхущцалэ иджыблагъэ къызэритамкIэ, илъэсыщцэ и япэ махуэхэм Налшык къалэм щекIуэкIащ къэралым и шыналгъэхэм я дзюдоистхэм я зэIуэщцэ. Ар хуэунэтIауэ шыта спортсменхэм я зэфIэкIхэр къэпщытэным, я Iзагъым хагъэхьуэн папщцэ зыхуэныкыгъуэхэм, зэлэжьыпхьэхэм зыщыгъэгъуэзэным.

ЗЭIУЩЦЭМ хэтэщ Мэзкуу, Тюмень областхэм, Кавказ Ищхьэрэм хыхьэ шыналгъэхэм я бэнакIуэхэр, нэгъуэщцэ щыIупIэхэм къыкIахэри, псори зэхэту 500-м щигъуэ, я ныбжькIэ илъэси 10-м къыщыщцэIдэуэ 21-м нэблагъэм нэсыху.

Урысей Федерациям щыхьэ зиIэ и тренер Емкъуж Мухьэмэд къызэрыджыIамкIэ, хабзэ хьуауэ мыпхуэдэ зэIуэщцэхэр республикэм илъэс къэс щрагъэкIуэкI икIи абы и фыгъэу Iуэхум хильа-

гъуэр ди спортсменхэм я зэфIэкIымрэ зэлэжьыпхьэхэмрэ наIуэ къызэрыхьурщ. Сыту жыпIэмэ, хамэ бэнакIуэхэм я гъусэу зыщыбгъасэм деж узыкIэлъыплъыж мэхьу, уи ныкысаныгъэхэри узыхунэмьсахэри нэрылгъагъуэщ.

БэнакIуэхэм ядэлэжьыащ, чэнджэщцэмкIэ, дзюдом и щэхухэмкIэ ядэгъуэщцэ дуней псом щыщцэрыIуэ спортсменхэу Олимп джэгъухэм я чемпион Мудрэн Беслээн, Урысей Федерациям и командэ къыхэхам и тренер нэхьыщхьэ, Олимп джэгъухэм домбеякъ медаль къыщызыхьэ Тау Хьэсэнбий, УФ-м и командэ къыхэхам и тренерхэу Щад Муратрэ Хьэбэчыр Муратрэ.

Апхуэдэуи Емкъужым къыджыIащ, Урысейм Физкультурэмрэ спортмкIэ и отличник, тренер цIэрыIуэ Майсурадэ Альберт и фэелпъу 2023 гъэм щышылэм и 12 - 13-хэм Налшык къалэм шыналгъэхэм дзюдомкIэ я зэхьэзэхуэ зэрыщекIуэкIынуц, ди командэм абы зэрызыхуигъэхьэзыр икIи мыпхуэдэ зэхуэзэхэр абыкIэ зэрыщхьэпэнуц.

Дзюдоистхэм я иджырей зэIуэщцэр Налшык къалэм къыщызэрагъэпэщцэ КЪБР-м СпортмкIэ и министрствэм и дэлэпыкыныгъэкIэ.

Спортм дихьэххэм къахохьуэ

Республикэм шыпсэухэм ящыщ физкультурэмрэ спортм-рэ зыхуэзыгъасэхэм я бжыгъэр 2023 гъэм процент 54-рэ хьуащ. Апхуэдэу къытащ Къэбэрдей-Балъкъэрым СпортмкIэ и министрствэм и пресс-Iуэхущцалэ.

ИЛГЪЭС блэкиIам Къэбэрдей-Балъкъэрым и спортсмен 400-м щигъум медаль зэхуэмьдэхэр къыщахьашцэ ахэр зыхэтэ дунейпсо, урысейпсо зэхьэзэхуэу 140-м.

НобэкIэ къэбгъэлагъуэмэ, республикэм и спорт еджапIэу 47-м, КЪБР-м и командэ къыхэхам хэтхэр шагъэхьэзырым, апхуэдэуи «Спартак-Налшык» футбол клубым спорт Iлэужыгъуэ 38-м шы-хуагъасэ цыху мин 27-рэ. Абы къыдэкIуэу, зи узыншагъэм сэкъат иIэ сабийхэм папщцэ КЪБР-м СпортмкIэ и министрствэм епхауэ еджапIащ мэлэжьэ: зи нэхэм фыIуэ ямылгъагъухэм, зи тхьэклумэхэм зэхамыххэм, IэпкълэпкъкIэ дагъуэ зиIэхэм папщцэ шыIэ спорт Iлэужыгъуэхэм хуагъасэу.

НАУРЫЗЫКЪУЭ Ислъам.

Фишер и шахматымкIэ

Налшык къалэм иджыблагъэ щекIуэкIащ Къэбэрдей-Балъкъэрым Фишер и шахматымкIэ япэ чемпионат. Абы хэтэщ республикэм и районхэм я IыкIуэу цыху 40-м нэблагъэ.

ГЪЭЩЦЭГЪУЭНУ икIи удзыхьэхьыу шыта зэIу-щцэм япэ увпIэр къыщыхьашцэ Темыркъан Давид, етIуанэ хьуащ Джэдгъэф Чэмал, ещанэр Текуев Эмирщ.

Зэхьэзэхуэм къыщыхьэжаныIахэм медалхэм-рэ щыхь тхыльхэмрэ ираташцэ.

Фыщыдгъэгъуэзэнци, Фишер и шахматыр мыдрей къызэрыгъуэщцэ шахмат джэгукIэм къыщхьэщокI фигурэхэр доскам зэрытрагъэуэ щыIэпIэмкIэ. Ахэр фыIуэ зэщхьэщокI икIи апхуэдэ щыIэпIэмкIэ шахмат фигурэхэр зэлэбдэзыну (рокировка) гугъу мэхьу.

ДжэгукIэщцэр къызыгупсысар шахматист цIэрыIуэ Фишер Робертц икIи абыкIэ япэу щыджэгъуар 1996 гъэрщ, Буэнос-Айрес къалэм.

АЛЫДЖЫКЪУЭ Руслан.

Зыгъэпсэхугъуэ махуэм

Малъхъэдис

Зыгъэхъэзырар нэщӕпӕдӕжэ Замирэщ

Фӕцӕн папцӕ

Теклуэныгъэр зи натӕхэр

Благъуэр зи дамыгъэ илъэсым къалъхуар ныбжьэгъугъэр зылъытэ, тыншу лӕхуэ зыдӕпцӕ, ушыхуейм и деж гугъуехъын-шэу къӕбгъуэт цыхуш. Ар апхуэдизкӕ акъыл жанщи, и насыпыр щыблигъӕкӕ куэдӕр къӕхъуркъым. И чӕнджӕщӕмкӕ, и гупсысӕхӕмкӕ адрейхэм ядӕгуэшену сыт шыгъуи хъэзырщ. Гушылӕшхуэ хъамылми, ар жъакӕуэщ, дахэу мӕпсалъэ. Жыджӕрщ икӕи бӕшӕч.

Благъуэм и дамыгъэм цӕтӕу къалъхуахэм теклуэныгъэр я натӕщ. Апхуэдэуи мылӕку кӕуапӕщ жыплӕкӕ, ушыуӕнукъым. Пащӕу, куэдӕм япӕ итыфӕ зӕрыщытым ипкӕ иткӕ, ехъулӕныгъӕфӕхэр зылӕрагъэхъэ, псом хуэмыдӕу хъыбарегъащӕ цӕнӕнатӕхэм пыщӕ кӕулыкӕум пӕрытхэм.

Кӕщӕу жыплӕмэ, Благъуэм и дамыгъэм цӕтӕу къалъхуахэм артист ӕщӕлагъэр къыхахми (Лоллобриджидэ Джинэ, Суэйзи Патрик), уӕрӕджыакӕуэ (Джонс Том, Леннон Джон, Доминго Пласидо), зауӕлӕ (Жанна д Арк), спортсмен (Пеле), дохутыр (Углов Федор), политик (Путин Владимир, Степашин Сергей, Тито Иосип Броз, Гевара Че) хъуми – дӕнӕ ӕнатӕи ехъулӕныгъэ щӕлӕнуш.

Шыфӕлыфӕ

Хӕплъыхъ зымыщӕ псӕушхъэ

Благъуэр хӕплъыхъ егъӕлея зымыщӕ псӕушхъӕщ, атӕми шыхуейм и деж и хъӕлыр къыгъӕлӕгъуӕфу щытщи, арӕзы зӕрыпщыным иужъ итыпхъӕщ. Абы фӕлӕфӕщ хым къыхах шхынхӕкӕхэр, лыр, пхъӕщхъэмшхъӕхэмрӕ хадӕхӕкӕхэмрӕ.

Китайм щрагъӕкӕуӕкӕ сыт хуэдӕ махуӕшхуэм хӕтщ Благъуэр, абы и фӕщӕр удзыфӕу е пльыжъ-удзыфӕу зӕрыщытым къыхӕкӕкӕ, мы гъэми а пльыфӕхӕращ цыхуэхэм нӕхъ къыхахынур.

Луэрыуатӕм къызӕрыхъщыжымкӕ, сыт Благъуэм ищӕу щытар? Хъугъуӕфӕыгъуӕхэр ихъумӕрт. Мис ар и те гъӕщӕпӕлӕщ мы илъэсым - фи пцӕхэм, ӕпцӕхэм, ӕлпхуамбӕхэм дыщӕхӕкӕ дахӕхэр, мывӕлӕпӕлӕ зӕрысхэр ивгъӕлӕын хуейш. Благъуэм сытым дежи фӕлӕфӕщ махуӕшхуӕхэр. Аращи, фӕри фегугъу фи гугӕлӕгъуӕхэр нӕхъ нӕгузыуӕж зӕрыфӕщыным. Макъамӕ гуакӕуэр, къафӕ зымыщхъэр, гушылӕр унӕм цӕтӕу щытынуш мы гъэм.

Апхуӕди кӕохъу

Усакӕуэм и хъыбарегъащӕ

Усакӕуӕ гуӕрым хъӕрычътыщӕ ныбжьӕгъу иӕт. Хъӕрычътыщӕм и луӕхуӕр хъӕрзынӕу кӕуатӕрт. Нӕхъри зригъуӕбгъун папцӕ нӕгъуӕщӕ щыплӕхэм иуӕху щыцӕнӕу мурад ищӕащ. Абы папцӕ и унӕ лъӕпсӕр ищӕу, ӕлпхуӕну и гугъӕт. Ар усакӕуэм елӕуащ и унӕр зӕрищӕжым теухуауӕ газетым къытригъӕдзӕну хъыбарегъащӕ тӕкӕу хуӕзхильхъӕну.

УСАКӕУЭМ тхылъымплӕ кӕпӕрӕ къӕрӕндащӕр къыщтӕри, хъыбарегъащӕр итхаш: «Къуаӕ гуӕрым щӕщӕ гугӕлӕгъуӕмрӕ насыпымрӕ я кӕуапӕу зы унӕ лъӕпсӕ мын дыдӕ. И гъунӕмкӕ щӕжӕх псы цыкӕлур зӕн-зӕныпсым хуӕдӕу къабзӕщ. Пцӕдджыжыкӕлӕрӕ жыг баринӕхэм я къудамӕхэм бӕуӕр щобзӕрабзӕри, гуапӕу укъагъуӕуш. Дыгъӕ къыщӕкӕлӕ-

гъуэм унӕм нур тредзӕ, дыгъӕр шыкӕухъӕкӕи, псӕр зыгъӕтынш жъауӕ трешӕлӕ. Жыг хадӕ цыкӕлум хъӕуар шыкӕаб-

Шхыныгъуӕхэр

Къазыл, бабыщыл щымахуӕ шхыну зӕрагъэхъэзырар

Мы ерыскъыр бжыхъэм ящӕрти гъатхэр къыхъӕу яшхуы щытащ. Къаз е бабыщ гъӕкӕбзӕр ӕыхъэ цыкӕлурӕ, г 50 - 60 и хъӕлӕагъуӕрӕ, зӕпауд, псы щыӕкӕкӕ ятхъӕщӕ, шынакъым ирӕлхъӕри шыгъу хагъӕщӕщӕ, зӕлащӕри, а шыгъур хыхъӕн щхъӕкӕ, и щхъӕр теплауӕ сыхъӕткӕ щыӕлӕпӕм ягъӕу. Итӕнӕ лы шыуар шыбзӕм ирӕлхъӕри ягъӕжӕлхъ. Былымыщӕ гъӕвӕжа шыуаным ирӕлхъӕ, хъӕкум трагъӕуӕвӕри къагъӕплӕ, абы лы шыуар халхъӕри, зӕлащӕлурӕ ныкӕуӕжӕфӕл хъуху трагъӕт. Къыкӕлӕпкӕуӕу шыбжыи сыр хъӕжар хакӕлутӕри, зӕлащӕлурӕ тхъуӕплӕ хъуху ягъажъӕ. Лы жъар къытрахыж, тӕкӕу ягъӕу-щыӕлурӕи кхъуӕщын лӕщӕлӕбгъуӕм ирӕлхъӕ, зӕрагъӕжъа дагъӕри щӕкӕлӕж. Лыр дагъӕм щыгъанӕу щытын хуейш. И щхъӕр теплауӕ ар щыӕлӕпӕм щӕагъӕу. Шыхуейм деж зыхуейм хуӕдз къыхахри шыуанкӕ е тебӕкӕ ягъӕхуӕбӕж. Щагъӕхуӕбӕжкӕ бжыын е кӕртлоф щӕлӕхъу ягъӕжӕж хъунуш.

халхъӕхэр (цыхуитху ӕыхъэ):
къазылу е бабыщылу - г 1000, былымыщӕ гъӕвӕжауӕ - г 500, шыгъуу, шыбжыиуӕ - узыхуейм хуӕдз.

Кӕртлоф лӕкъум

Кӕртлоф укъӕбза псы щыӕкӕкӕ ятхъӕщӕри лыхъӕжым щӕагъӕкӕ, тепщӕчышхуэм ирӕлхъӕри

шыгъу, джӕдыкӕ цынӕ халхъӕ, пщӕагъӕр псы хуабӕкӕ зӕхӕщӕлӕ, гуӕдз хъӕжыгъӕ ухуӕнщӕ халхъӕри тхъӕвым хуӕдӕу япщ. Ар зӕрылӕ тепщӕчым хъӕжыгъӕ траудӕри, къӕтӕджын щхъӕкӕ зы сыхъӕт-сыхъӕтрӕ ныкӕуӕкӕ хуабӕпӕм ягъӕу. Тхъӕв тӕджар чыржыным хуӕдӕу пӕлӕщӕ хъурей цыкӕлурӕ ящӕ, тебӕм ит тхъу кӕӕллӕам халхъӕ, зӕрагъӕдзӕкӕлурӕ тхъуӕплӕ хъуху ягъажъӕ. Шатӕ тракӕлӕри яшх. Шӕ щыӕи удефӕ хъунуш. Мыр гъатхэм нӕхъ ящӕрейуӕ щытащ.

халхъӕхэр (цыхуиц ӕыхъэ):
кӕртлоф укъӕбзауӕ - г 500, псы хуабӕу - г 30, гуӕдз хъӕжыгъуӕ - г 200, пщӕагъуӕ - г 20, джӕдыкӕуӕ - г 20, тхъууӕ - г 100, шыгъуу - узыхуейм хуӕдз.

«Адыгъ шхыныгъуӕхэр» тхылъым къытхыжӕщ.

Илъӕсыщӕ

Гуапагъӕмрӕ ныбжьӕгъуӕмрӕ щытепщӕу

Телъыдӕ нӕхъыбӕкӕ дызыщыгугъ, гугъӕпӕлӕщӕхэр зӕтп махуӕшхуӕр – Илъӕсыщӕр – къыхъащ. Мы гъэм абы и тепщӕу къалъытӕр Благъуӕрщ. Къуӕкӕыплӕ махуӕгъӕпсым къыхӕщ адрей псӕушхъӕхэм елтытауӕ благауӕр луӕрыуатӕм щытху.

Къӕбгъӕлӕагъуӕмӕ, ар цыхуым кӕулеигъӕкӕ, гуапагъӕкӕ, ныбжьышхуӕкӕ хуӕупсӕ псӕушхъӕщ. Ауӕ абы къыкӕлуркъым къытпӕщылъ илъӕсыр гуныкӕуӕгъуӕншӕу, фыгъуӕм дыхӕсу Благъуӕм тхуӕзтриублӕну.

Зӕрыфӕщӕи, абы и фӕм зехъуӕж, апхуӕдӕ дыдӕуи а псӕушхъӕр щыӕи хуӕдӕщ, и пӕжыплӕкӕи абы ззи дрехъӕлӕакъым.

Благъуӕр цыхуэхэм зӕхуӕмыдӕу яхушытынуш. Ауӕ зыщымыгъӕгъуӕпщӕ, абы пӕжагъ хӕлӕу, хъӕлӕлу зӕрыщытыр. Благъуӕм и гъэм къалъхуахӕрщ 2024 гъэм зы кӕн къыкӕлур, адрейхэм елтытауӕ абыхэм зыхуей псори зылӕрагъӕхъӕнымкӕ ӕмал нӕхъыбӕ яӕнуш.

Псалъӕжъхэр

Гурӕ гурӕ лъагъуӕ зӕхуӕлӕщ

- ♦ Лӕжӕнкӕ уашхӕщ, шхӕнкӕ дыгъужъщ.
- ♦ Жыжъӕу бгъӕтӕлыр блӕагъу кӕощтӕж.
- ♦ Жыы къемыпщӕу кӕурӕ сыскъым.
- ♦ Лыым я нӕхъ мыгъуӕм луӕхууибгъу зӕпӕч.
- ♦ Унӕм зыщыгъаси хасэм яхыхъӕ.
- ♦ Гурӕ гурӕ лъагъуӕ зӕхуӕлӕщ.
- ♦ Мардӕ зымыӕлӕ щыӕккъым.
- ♦ Удахӕмӕ - ухейш, ухеймӕ - улӕщӕщ.
- ♦ Зым ищӕр щӕхуци, тӕум ящӕр нахуӕщ.
- ♦ Нӕфӕлӕгуфӕ и нӕ дыщӕ луӕнтӕа щӕлӕщ.
- ♦ Узыхӕдӕн шымыӕмӕ, щыӕлӕр къыхӕх.
- ♦ Умыгъӕтӕлыр къӕпщтӕжырккъым.
- ♦ Умыщӕм уцӕлупщӕныр емыкӕлуккъым.
- ♦ Цыхуфӕ и тхъӕкӕумӕ дӕгуш.
- ♦ Чӕнджӕщӕ щыуӕрккъым.
- ♦ Уи блӕгъӕ кӕуыитым и дзӕ удӕмыплӕж.
- ♦ Вы хъӕху кӕзымытынум вы щӕгъу ухӕгъӕн.
- ♦ Гур жыы хъуркъым.
- ♦ Псалъэм и пӕр умыщӕлӕу и кӕр пцӕлӕрккъым.
- ♦ Гур зӕрыгъуым дыгъур ирокӕу.
- ♦ Дыщӕр къӕзыгъуӕт кӕншыгъуӕлӕ иредзӕ.
- ♦ Хамӕщӕр сыт цыгъуи щыӕлӕщ.
- ♦ Щхъӕм имылӕмӕ, гум илӕыр кӕолӕлӕ.
- ♦ Бгым шыхуам и мылуӕху зӕрихуӕжырккъым.
- ♦ Щыӕхъ зыӕлӕ щытхъу хуӕныкӕуӕкъым.
- ♦ Луӕху ныкӕуӕщӕ къагъанӕу луӕхущӕлӕ яублӕрккъым.
- ♦ Хъӕщӕм и щыӕхъыр езым кӕлӕтӕж.
- ♦ Хамӕм зыкӕыпщӕигъа-кӕуӕмӕ, кӕуӕшри кӕофыгъуӕж.
- ♦ Щыуагъӕр мыгъуагъӕщи, гугъӕлӕр пӕлӕлӕх.
- ♦ Анӕм и гузӕвӕгъуӕр гъунапкӕншӕщ.
- ♦ Нысӕр гъӕсамӕ, усӕ хуӕфащӕщ.
- ♦ Зи мащӕм зыгъӕнщӕри, зы куӕдым зымыгъӕнщӕлыжы кӕзнащ.

Шыфӕлыфӕ

Хӕплъыхъ зымыщӕ псӕушхъэ

Благъуэр хӕплъыхъ егъӕлея зымыщӕ псӕушхъӕщ, атӕми шыхуейм и деж и хъӕлыр къыгъӕлӕгъуӕфу щытщи, арӕзы зӕрыпщыным иужъ итыпхъӕщ. Абы фӕлӕфӕщ хым къыхах шхынхӕкӕхэр, лыр, пхъӕщхъэмшхъӕхэмрӕ хадӕхӕкӕхэмрӕ.

Китайм щрагъӕкӕуӕкӕ сыт хуэдӕ махуӕшхуэм хӕтщ Благъуэр, абы и фӕщӕр удзыфӕу е пльыжъ-удзыфӕу зӕрыщытым къыхӕкӕкӕ, мы гъэми а пльыфӕхӕращ цыхуэхэм нӕхъ къыхахынур.

Луэрыуатӕм къызӕрыхъщыжымкӕ, сыт Благъуэм ищӕу щытар? Хъугъуӕфӕыгъуӕхэр ихъумӕрт. Мис ар и те гъӕщӕпӕлӕщ мы илъэсым - фи пцӕхэм, ӕпцӕхэм, ӕлпхуамбӕхэм дыщӕхӕкӕ дахӕхэр, мывӕлӕпӕлӕ зӕрысхэр ивгъӕлӕын хуейш. Благъуэм сытым дежи фӕлӕфӕщ махуӕшхуӕхэр. Аращи, фӕри фегугъу фи гугӕлӕгъуӕхэр нӕхъ нӕгузыуӕж зӕрыфӕщыным. Макъамӕ гуакӕуэр, къафӕ зымыщхъэр, гушылӕр унӕм цӕтӕу щытынуш мы гъэм.

Благъуэр мафлэ къыжьэдихуу къоклуэ

2024 гъэр Благъуэ удзыфэм ейш. Аглэ дывегъэпсалъы-хьыт абы!

БЛАГЪУЭХЭР кыхошц лүэрылуатэм, хыбархэм. Икй ахэр къэгъэлъэгъуаш лъэтэфу, мафлэ къажьэдихуу. «Благъуэ» псалъэр алыджыбзэм кытеклаш, «кълъыплъын» жилэу къокл. Благъуэ зэхуэмдэхэм я псэуплэц бгъуэншлагъхэр, бгылъэхэр, мээхэр, псыкуийхэр, гуэлхэр. Языныкыуэ хыбархэм благъуэхэр кышчыгъэлъэгъуаш нэгъуэщлэхэм я гупсысэхэр жамылэ шыкылэ къащлэн ялъэклыу.

цыкълухэ, зы благъуэр бзишкэлэ псалъэну! Амур псым кытайдэхэр йоджэ «благъуэ фыцлэм ипсклэ».

Адыгэ лүэрылуатэм ушрохъэлэ блэгъуэм, абы теухуа хыбархэм. Псалъэм папшлэ, абы жылэм я псыр иубыдырти, тхьэлухуд хуамышауэ кыутылпщыжыртэкым. Славян мифологиэм кыхошчыж «Змей Горыныч» жыхуалэр. Абы теухуа хыбархэр фэри тхылъ гъэщлэгъуэнхэм фыкъышщеджауэ кышцлэклынушц е мултфильмхэм шыфлэгъуагъэнш. «Горыныч» шхышц пытш, дэтхэнэми и хьэл илэжу. Кытайм блэгъуэр кышчалъытэ гуапагъэми акъылми я нэщэнэу. Кытай мифологиэм кыхошц блэгъуэ нэхышхьэм «Лунь»-клэ йоджэ. Японхэм я хыбархэм блэгъуэр кыхошц жы хьуа цыхум и сэфэтым иувэфу. Пасэрэй алыджхэм шхышцэ зыпыт блэгъуэм и гугъуэ шачырт хыбархэм - шхьэ къэс езым и бзэ лурылъыжт. Телъыджэкъэ,

Хыбархэм блэгъуэр кыхошчыж мыллэжыныпсэм е гъащлэ клыкыым я дамыгъэу. Ар куэдрэ къэрал гербхэм кышцагъэлъагъуэ, сыту жыплэмэ, къару, зэфлэкл, хахуагъэ хэлъыци. Литературэмрэ лүэрылуатэмрэ блэгъуэр зэм кышчыхошц шынагъуэу, бзаджащлэу, илъагъур зэтэзыкыутэу. Языныкыуэхэми ар гуапэу, фы ишцлэу къэгъэлъэгъуаш. Хогвартс удыгъэхэм я Школым и гербым тетц «Благъуэ жейр къэвмыгъэуш» жилэу.

Благъуэм и гъэм дунейм кытехъаш цыху цлэрылуэ куэд: Горький Максим, По Эдгар, Фет Афанасий, Цветаевэ Маринэ, Блок Александр, Бродский Иосиф, Шоу Джордж, Бернгард, нэгъуэщлэхэри.

ХЪЭГЪЭБАНЭ Залинэ.

Мыщэ шыр лъэбышэ (лүэрылуатэ)

Мыщэ, мыщэ лъэбышэ, Къыдэшар зи шыб, Шыбыкыэ домбей, И бынишыр кърешажьэ, Мо мзыжыкыым нышцлэхъэж. Кхъужьейжыр къаувыхь, Кхъужьейжыр къаудын, Къаудынри къагъэлъалъэ, Мыхъури хъуари кыполъэлъ, Мы жыг шлагъыр къауфэбгъуэ, Нэхэ тыгъуахэр хашыпык, Нэхэ тыгъуауи хощыпыхь. Дэ къашыпу ныхохъэж, Шхьэж кыилэтыр къегъэлэпхъуэ, Кхъужь мыхъуари къыдагъаклуэ. Хоклуэсыкыри зыр йожьэж, Ар нэхышцлэм я нэхэ делэт,

Я нэхэ делэт, я нэхэ бзаджэт, Къеджэдыхьри мзым шлэтц. Ар шлы гъуанэми йолэбэ, Ар жыг гъуанэми йопамэ, Мэм и лэфым ирешажьэ, Жыгеижыкыым ныбгъэдохъэ, Фом и хьэклиуэр къафлэгъуэуэ, Фом и хьэклиуэр къегъэклуасэ. Бжьэ лэжыаклуэм къагъэзэж, Бжьэ ешахэр зедогубжь, Мыщэ шыфэр ягъэбжыбжь. Бжырыбжыейти кърахужьэ, Гужьейуэ къагъэцыв, Бжьэр шэ цыву кыкылэлюклуэ. Шаклуэр къоплэу, ар къелъагъуэ, Хьэ гъуабжитыр къреушт, Бжьэ уштахэм къагъэлъей...

Насып илэти, мыщэ шырыр къэсыжри, гъуэм ипщхьэжаш. Мыщэ нанэжыкыым и лэпллэм игъуалъхьэри, абы игъэбэжуаш. Афлэкл ар быным яхэклыу фоуашхэ клуакыым и закъуэ.

(Урыс псысэ)

Еуэрэ-еуэрэт, жи, зы лыжырэ зы фызыжырэ псэут. Хьарзынауи псэут, ауэ зы гурыгыу ялэт – зэрыбыныншэр.

Йоуэри, шчымахуэр къохъэ, уэсыр бгым къэсу кыызэтретхъуэ, жылэ цыкылури джэгуаклуэ уэрамым кыызэрыдох, лыжы-фызыжыр шхьэгъубжэм кыдоллэри шчысш, я гурыгъым йогупсыс.

- Ей, фызыжы, - желэ лыжыкыым, - дегъауи уэсым пхуэ цыкылу кыхьэдгъэщыкы.

- Илэ, - жи фызыжыкыи.

Лыжыкыым и пылэр шхьэретлэгъэри, зэлл-зэфызыр хадэм йохьэр аби, уэсым хьыджэбзэ цыкылу кыхашыкылыу мэув. Уэскурий яшц аби, лэрэ лэрэ хуашыж, уэсышхыи кыфлагъэуэвж. Лыжыкыым елалэуэрэ пэри, жьэри, жьэпкыпэри кыхегъэкл. Уэс гуащэм и лүпэр заншлэу плыжы мэхуэ, и нэхэр кыызэтретх, лыжы фызыжыкыым къоплэри, къахуогуфлэ. Итланэ и шхьэр ешц, и лэ, и лэрэ къегъэхьей, уэсыр зытрэгъэлъэлэри, псэууэ хьыджэбзэ цыкылу уэс лэтэм кыхокл.

Лыжы-фызыжыр мэгуфлэри, ар я унэм шлашэ. Йопплэхэр зышцамыгъэншц.

Арати, лыжы-фызыжыкыым япхуэ цыкылуи зиужу шлэдзэ, махуэм хэхуэнур сыхьэтым хохъуэ, зы махуэм нэхэрэ адрей махуэм нэхэ дахэ мэхуэ. Езыр уэсым хуэдэу хужьыбзэщ, и шхьэцыгъуэр и бгым нос, ауэ и нэклум лыы кышцлэладэркыым.

Лыжы-фызыжыкыым зышцагъэншцыркъыым япхуэ цыкылуи, я псэм хэлъамэ, храгъэхынтэ-кылуи губзыгъэу, лүшц, нэжэгу-жэу. Псоми яхуэбзэлэфлэц, яхуэ-гуапэщ. Лэжээн хъуами, Снегурочкэ зэлусэм псэ хелъхьэ, уэрэд кыхидзэмэ, гур дехьэх.

Снегурочкэ

Зэгъуэрым пшэ фыцлэ кыптрехуэри уэф къох. Снегурочкэ уэфым шогуфыкы, налкыутым хуэдэу. Ауэ дыгъэр кыызэрышцлэжыу, уэфри мэткыж. Ар и гум шчыхъауэ магъ Снегурочкэ.

Гъатхэр йоклри, гъэмахуэр къохъэ. Хьыджэбзэхэр джэгуаклуэ мзым клуэрти, Снегурочкэми къоджэ:

- Наклуэ, Снегурочкэ, ди гъусу мзым, - жалэри, - дыджэгуншц, дыкъэфэншц, уэрэд жытлэншц.

Флэфтэкыым Снегурочкэ мзым клуэн, аршхьэклэ фызыжыкыым кыптрэгъэхьэ:

- Клуэ, - жи, - си хьыджэбзэ, уи ныбжыгъуэхэм ядэджэгу.

Снегурочкэ здашэри хьыджэбзэхэр мзым маклуэ. Удз гъэгъа кърач, удз гъэгъа ялэ, уэрэд жалэ, къофэ. Ауэ Снегурочкэ зэрынэщхьейшц.

Пшапэр зэрызэхуэу, пхъэ гъур зэхуахьэс, мафлэ яшцри, мафлэм шхьэпрылэу шладзэ. Псом яужь Снегурочкэ йоувэ. И чэзур кышчысым, ари яклэ-лышцлопхъуэ. Мафлэм шелъэ дыдэм, мэткылури пшэ хужь цыкылу мэхъуж. Пшэ тлэкури жьым илэтц аби, уэгуи шчыбзэхыжаш. И ныбжыгъуэ цыкылухэм ар ялэгъуакыым, я шчыбагъэклэ зыгуэр кыхошцлэу, «ай!» шчыжилэм, кызэплэ-лъэклэщ. Кызэплэклэри – Снегурочкэр ягуэтыжакыым.

Лэджэрэ еджаш ахэр абы:

- Ау, ау, Снегурочкэ! – жалэурэ Джэрпэджэж флэклэ зыри къапэджэжакыым.

Зыдыдзэклар НАЛО Зауршц.

Псалъэзэблэуэ

Псалъэхэр пэжу ифтхэмэ, къехыу фыкъеджэнуш – «дыгъэгъазэ»

- 1. Ди чей цыкылу махъсымэ ллэужыгъуитл итш.
- 2. Уеплъым гъуджэ, уеджэм дэгу.
- 3. Уафэм шчыкьарэ-зщыкьарэ, шчылыэм шчыкьэрэгъул,

хьэцыбанэ гъэгъу, пхьэгъурыклэ шчып. 4. Шабэрыкылуэ, мээ клуэрэй. 5. Зи къуэпсыр дуней псом лэлэс. 6. Мэфий, мэкый, хьэкугъыр къреш. 7. Жэц уэздыгъэ, губгъуэ гъэдахэ. 8. Ди бжэгъу шхьэклэ джэдыклэ хужь цыкылу пысш.

1				
	2			
3				
	4			
5				
	6			
7				
	8			

Жэуапхэр:

1. Джэдыкыкы. 2. Мыл. 3. Лыгыр. 4. Лэжэ. 5. Дыгыр. 6. Жыапшэ. 7. Мазэ. 8. Уэс.

Зыхьэзылъхар Бицу Жаннэщ.

Редактор нэхышхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокл. (12+)

Индексир П 5894 • Тиражыр 1.474
Заказыр №46

Газетым лэ шчытрадзар
сыхьэт 18.00-рщ.

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымклэ Къэбэрдей-Балъкъэр шчыналъэ лүэхушцлэпэм ПИ № ТУ07-00117-м шцлэту ятхаш.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхышхьэм, секретарым – 42-56-19; унафэщл-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66

ДИ ХЭЩАПЭР
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цлэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгуанэ - епщланэ къатхэр.

«Издательство «Южный регион»
ООО-м шчытрадзаш.
357600, Ставрополь край,
Есэнтлыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А